

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

SUSITARTA DĖL SEINŲ MIESTO SKOLOS „ŽIBURIO“ MOKYKLAI GRAŽINIMO – „Aušros“ inf.	3
VALDO ŽILIONIO NUOTRAUKA TARP GERIAUSIŲ! – „Aušros“ inf. ...	4
LIETUVOJE BŪTA ŽEMĖS DREBĖJIMŲ	4

ŠVIETIMAS

„ERDVĖLAIVIS ŽEMĖ 2017“ – Seinų „Žiburio“ mokyklos inf. ...	5
TREČIOKE, TIK TU SPRENDI – Jurgita Stankauskaitė	12

KULTŪROS BARUOSE

ANT „KREGŽDĖS“ SPARNŲ – Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė	6
XXVI KLOJIMO TEATRŲ FESTIVALIS – Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė	10
„JEI RANKOS PRABILTŲ...“ - IR RANKOS PRABYLA... – Asta Pečiulienė	24

IŠ MŪSŲ PRAEITIS

„IR AŠ BŪČIAU GALĖJĘS VYKTI KARŪNUOTIS ROŽĖMIS Į VARŠUVĄ, BET...“ – Petras Maksimavičius	13
VYSKUPAS JUSTINAS STAUGAITIS - SEINŲ AUKSO AMŽIAUS KONTEKSTE – Sigitas Birgelis	16
KELIONĖS PILIAKALNIŲ METAMS PAMINĖTI – Aldona Vaicekauskienė	18

ŽMONĖS

VIDUGIRIŲ KAIMO ŽMONIŲ GYVENIMO KNYGŲ IŠTRAUKOS – Gražina Kibyšienė	21
---	----

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA	26
-----------------------------	----

SKELBIMAI

Viršeliuose:

Vidugirių pirmokai (Gražinos Kibyšienės nuotr.)
Miško sueiga (Valdo Žilionio nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS:

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23
tel./faks. 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA:

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny, ul. Wileńska 9
tel./faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė – Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorius – Petras Vitkauskas
Stilistė, korektorė – Birutė Burdinaitė-Ołow
Techn. redaktorė – Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
Eugenija Pakutkienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2017-09-25.

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos
nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai
sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita:

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas: POLU PL PR

RUCH S.A. vykdoma prenumerata

Spausdinto leidinio prenumeratą galima užsakyti
tiesiogiai interneto tinklapyje www.prenumerata.ruch.com.pl. Kilus klausimų, prašom rašyti el. p. adresu prenumerata@ruch.com.pl arba skambinti „RUCH“ Klientų aptarnavimo centrui tel. 22 693 70 00 arba 801 800 803 (darbo dienomis 7-17 val.). Skambučio kaina priklauso nuo operatoriaus.

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw
Wewnętrznych i Administracji.

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Projektą iš dalies remia
Spausdos, radijo ir tele-
vizijos rėmimo fondas
(26-27 psl.).

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Ir vėl dienos eina trumpyn. Iš esmės keičiasi gyvenimo būdas, vis daugiau laiko leidžiame namuose, įsišūpę į šiltą audeklą. Šiomet kas norėjo, tas prisigrybavo. Žmonės sako šimtais, kiti net tūkstančiais vienetų baravykus nešę iš miško. Ypatingai geri metai grybavimo mėgėjams. Tačiau šis malonumas jau baigėsi. Dar beliko daržus nuimti ir jau galima laukti žiemos. Jau keletas parų, kaip dienos ėmė trumpėti.

Mokyklos sugrįžo į įprastą darbo vėžes ir tęsiasi tipiška mokyklinė rutina. Taigi – viskam savas laikas. Rudens nuobodulį praskaidrina vienas kitas kultūrinis renginys, vienas kitas įvykis ar kokia šventė ir, žinoma, neseniai pradundėjusios vasaros prisiminimai. Ir mūsų leidinyje dar rasite vasaros kultūrinių įvykių aidų. Tai visų pirma režisierės Jolantos Malinauskaitės-Vektorienės vadovaujamy dramų grupių pasiekimai. Dar iš liepos mėnesio ataidėjęs Klojimo teatro festivalis, įdedame ir nuotaikingų renginio nuotraukų.

Vis dėlto daugiausia vietos „Aušroje“ skiriame mūsų praeičiai. Čia rasite Punske surengtoje konferencijoje „Vasario 16-osios kūrėjai ir puoselėtojai Punsko ir Seinų krašte“ skaitytą Sigitą Birgelio pranešimą apie Justiną Staugaitį. Petras Maksimavičius pristato itin įdomią ir ypatingą Lietuvai asmenybę Oskarą Milašų. Čia ir pavasarį pradėto spausdinti Gražinos Kibyšienės parengto ciklo apie Vidugirių kaimą tęsinys.

Šioje „Aušroje“ taip pat sužinosite, kaip pagaliau pasibaigė Seinų miesto skolos „Žiburio“ mokyklai istorija. Tikiu, kad kiekvienas rasite ką pasiskaityti.

Susitarta dėl Seinų miesto skolos „Žiburio“ mokyklai gražinimo

„AUŠROS“ INF.

Rugsėjo 8-ąją pagaliau pasibaigė metų metus užsitęsęs Seinų miesto skolos „Žiburio“ mokyklai gražinimo klausimo sprendimas. Nuo pat mokyklos įkūrimo, t. y. nuo 2005 m., Seinų miestas neišmokėdavo visų „Žiburiui“ priklausiusių lėšų, taigi iki 2016-ųjų skola su delspinigiais išaugo iki 2 mln. Tik pasikeitus miesto vadovui pradėta normaliai kalbėtis su mokyklos vadovybe ir eiti civilizuoto atsiskaitymo bei skolos gražinimo link. Pagaliau rugsėjo 8 d. Seinų rajono teismas patvirtino Seinų miesto burmistro Arkadiušo Novalskio (Arkadiusz Nowalski) ir Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos direktoriaus Algirdo Vaicekausko susitarimą, kur numatomos sąlygos, kaip bus gražinama susidariusi skola.

Susitarta, kad šiais metais Seinų miestas gražins „Žiburiui“ 1 mln. zlotų, tačiau mokykla įsipareigoja beveik pusę tos sumos gražinti į miesto biudžetą kaip auką miestui

jo svarbiausiems poreikiams. Minėtoji suma – tai susidarę delspinigiai dėl kaimyninių savivaldybių vaikų, lankančių darželį. Pagal įstatymą Seinų miestas privalėjo mokėti ir už šituos vaikus, o reikiamą sumą išreikalauti iš kaimyninių valsčių.

„Žiburio“ mokyklos vadovas Algirdas Vaicekuskas įsitikinęs, kad mums verta prisidėti prie miesto, kuriame dirbame, plėtros, o ne išreikalauti kiekvieną skatiką. „Juk suprantame, kad dėl susidariusios skolos nekalti miesto gyventojai ir juolab dabartinis jo vadovas, bet jie priversti mokėti dėl buvusios miesto valdžios nekompetencijos ir apsileidimo“, – teigia jis.

Teismo patvirtintame susitarime taip pat numatyta, kaip bus gražinta likusi skolos dalis. Taigi per artimiausius ketverius metus miestas gražins „Žiburio“ mokyklai kasmet po ketvirtį milijono. Tokiu būdu 2022 m. bus atsiskaityta.

Valdo Žilionio nuotrauka tarp geriausių!

„AUŠROS“ INF.

Švedijos lietuvių jaunimo bendruomenė kartu su Pasaulio lietuvių jaunimo sąjunga bei kitų Šiaurės šalių jaunimo organizacijomis Lietuvos 100-mečio proga paskelbė fotografijų konkursą, kurio metu išrinktos 18 geriausių nuotraukų bus eksponuojamos 5 šalių sostinėse: Stokholme, Kopenhagoje, Osle, Helsinkyje ir Vilniuje. Nuotraukas pateikti galėjo kiekvienas norintis dalyvauti konkurse. Galima buvo siųsti iki trijų kokybiškų nuotraukų. Valdas Žilionis nusiuntė dvi. Viena jų pateko į išrinktųjų 18-uką.

Šiuo metu Lietuvos 100-mečio paroda „Veržli, ambicinga ir pozityvi 100-mečio Lietuva!“ atidaryta Stokholme. Lapkričio mėnesį ji atvyks į Lietuvą. Tai įdomus Lietuvą garsinantis ir jos grožį atskleidžiantis jaunimo projektas.

Sveikiname Valdą Žilionį su puikiu laimėjimu!

Dangaus pasiuntinys

Valdo Žilionio nuotr.

Lietuvoje būta žemės drebėjimų

Nors Lietuvoje iki šiol nėra registruota nei vieno žemės drebėjimo epicentro, Buivydžių atodangoje netoli Vilniaus nustatytos seisminės tekstūros patvirtina, kad šalies geologinėje praeityje žemės drebėjimų tikrai buvo. Tokios tekstūros, kaip sakė Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos (LGT) direktorius Jonas Satkūnas, – labai retas reiškinys, nes šalies teritorija seisminiu požiūriu nėra aktyvi.

Seisminės tekstūros – nuosėdų

raštai – susidaro todėl, kad gruntas suskystėja dėl žemės drebėjimo sukeltų virpesių. Pavyzdžiui, Japonijoje po 2011 m. kovą įvykusio stipraus Tohoku žemės drebėjimo buvo aptikta daug analogiškų struktūrų. LGT su japonų specialistais konsultavosi dėl Buivydžių seisminių tekstūrų kilmės. Jas, pagal Buivydžių atodangos duomenis, suformavo prieš paskutinį apledėjimą įvykęs žemės drebėjimas.

„Erdvėlaisis Žemė 2017“

SEINŲ „ŽIBURIO“ MOKYKLOS INF.

Rugsėjo 15 d. nuvykome į XIV mokslo festivalį „Erdvėlaisis Žemė 2017“ Kaune. Mus lydėjo auklėtoja Danutė Valukonytė. Su mumis važiavo taip pat Punsko Kovo 11-osios licėjaus mokiniai ir abiejų mokyklų direktoriai Algirdas Vaicekauskas ir Alvydas Nevulis.

Mes rodėme cheminius eksperimentus su spalvomis ir ugnimi. Sulaukėme didelio susidomėjimo. Gal dėl to, kad buvome patys jauniausi dalyviai. Be to, darėme didžiulius spalvotus muilo burbulus. Buvom nusivežę du mikroskopus ir per juos rodėme laumžirgio sparną bei kimino lapelį.

Ne tik demonstravome eksperimentus, bet ir lankėme kitus festivalio dalyvius. Mums labai patiko virtualiosios realybės akiniai, nes su jais galima buvo „leisti parašutu“,

Seinų lietuvių „Žiburio“ septintokės

Valdo Žilionio nuotr.

Punsko licėjaus moksleivės

Valdo Žilionio nuotr.

„vaikščioti po namus“. Visa atrodė labai tikra. Buvo juokinga stebėti kitus, kaip elgiasi užsidėję tuos akinius. Įdomios buvo ir kitos ekspozicijos.

Punsko licėjaus moksleivės su mokytoja Aldona Vaicekauskiene audė tautines juostas, o vaikinai demonstravo, koku principu veikia akis.

Savo stendą Kauno Santakos slėnyje turėjo ir Punsko „Aušros“ leidykla. Čia pardavinėta pačių išleistas knygas.

Mus pakvietė, pasitiko ir lydėjo Kauno technologijos universiteto dėstytojas Gediminas Adlys. Esam dėkingi, kad galėjome nuvykti į šį renginį. Mielai ir ateity jame dalyvaudume. Labai įdomu stebėti mokslo pasiekimus.

Ant „Kregždės“ sparnų

JOLANTA MALINAUSKAITĖ-VEKTORIENĖ

2017-ieji teatrinėje mūsų krašto padangėje priklauso Punsko lietuvių kultūros namų (LKN) vaikų teatrui „Kregždutė“ ir jaunių teatrui „Kregždė“, švenčiantiems savo 10-ąjį tortadienį. Tai puiki proga pasidžiaugti nuveiktais darbais, padėkoti, švęsti. Šis straipsnis – trumpa apžvalga šių ir praėjusių metų darbų. Taigi...

ŽIUPSNELIS ISTORIJOS

Punsco krašte vaikų vaidinimai labiausiai išpopuliarėjo mokyklose. Kalėdinių eglučių proga mokytojai statydavo spektakliukus, kurių pasižiūrėti pasikviesdavo mokyklos bendruomenę ir tėvus. Gal todėl gan vėlai suburtas vaikų dramos būrelis Punsco LKN, nors pirmieji bandymai buvę su lėlių teatriuku, kuriam vadovavo Stasė Ramanauskienė.

1981 m. tuometinė LKN direktorė Jūratė Kardauskienė subūrė vaikučius ir pastatė Sofijos Kymanaitės-Čiurlionienės „Dvylika brolių juodvarniais lakstančių“. Iki 1993 m. vaikų dramos būrelis veikė su pertraukomis. Iš viso pastatyti 7 vaidinimai. Su vaikais dirbo Jūratė Kardauskienė, Aldona Raguckienė, Teklė Paransevičienė. Bandymas atgaivinti vaikučių teatrinę veiklą 2002 m. nebuvo sėkmingas. Teko sulaukti 2007 m., kuomet LKN dirbti su teatru pradėjo režisierė Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė. Tai ji subūrė vaikų teatrą, kuris sėkmingai gyvuoja iki šių dienų.

2009 m. teatriukas pirmą kartą išvyko vaidinti į Lietuvą, dalyvavo Vaikų ir jaunimo teatrų apžiūroje „Šimtakojis“ Varėnoje. 2010 m. rudenį vaikų teatro gretas paliko

jaunuoliai, susiburdami į jaunių teatrą. Į vaikų teatrą atėjo vaidinti mažieji 4–7 metų artistai.

2011 m., praėjus 5-mečiui nuo teatrinės veiklos atgaivinimo, vaikų teatrui suteiktas „Kregždutės“ vardas – juk mes visi judrūs, žaismingi, kupini minčių ir idėjų, pasiruošę skraidyti Punsco krašto teatrinėje padangėje. „Kregždutės“ krikštamatė – ilgametė Punsco LKN teatrų vadovė Teklė Paransevičienė.

2012–2014 m. „Kregždutę“ sudarė dvi grupės: vaikų ir vaikučių. Mažiausiems scenoje talkinę ir klijimo teatro artistai – kartu jie pastatę du spektaklius: R. Kaškausko „Apie varles ir burtininkus“ ir L. Jakimavičiaus „Lapė ir kaliošai“.

Nuo 2014 m. „kregždutės“ dalyvauja kūrybinėje vaikų ir jaunimo stovykloje „Svajoti, kurti, tobulėti... kartu“ Palangoje. 2016 m. teatras dalyvavo XII tarptautiniame vaikų teatrų festivalyje-stovykloje Vokietijoje.

Teatriukas gali pasidžiaugti ir keliais laimėjimais. Vaikų teatrų festivalyje „Raganė“ geriausių aktorių diplomai įteikti: 2011 m. Živilei Kraužytei už Miglės vaidmenį R. Kaškausko pjesėje „Apie varles ir burtininkus“, 2012 m. Aivai Viganaukaitei už Laputės personažą spektaklyje „Lapė gudragalvė“. 2015 m. Lietuvos vaikų ir jaunimo teatrų apžiūroje „Šimtakojis“, kurią rengia Lietuvos liaudies kultūros centras, komisijos sprendimu geriausias

Iš Punsco LKN archyvo

„Kregždė“ Pasvalyje. Diplomų įteikimas

Palangoje

aktorės diplomą nukeliavo į Monikos Valinčiūtės rankas už Elenytės vaidmenį A. Liobytės „Devyniabrolėje“. 2015 m. III tarptautiniame vaikų ir jaunimo teatrų festivalyje „Mizanscenų pilis“ režisierė Jolantai įteikta nominacija už režisūrinių spektaklio sprendimą. 2017 m. spektaklis „Pepė“ tapo Lietuvos vaikų ir jaunimo teatrų apžiūros „Šimtakojis“ laureatu.

„Kregždutės“ teatro artistai dalyvauja Vaikų teatrų festivalyje „Raganė“ Punske ir Seinuose, talkina rengiant Sausio 13-osios ir Vasario 16-osios minėjimus, Vėlinių koncertą, „Melpomenės drugelio“ apdovanojimų šventę. Pasirodo ne tik savam krašte, bet ir Lietuvoje: Varėnoje, Klaipėdoje, Lentvaryje, Palangoje, Rokiškyje. Vaidino Vokietijoje.

Jaunių teatras „Kregždė“ 2011 m. dalyvavo Tarptautiniame Europos dramos projekte „Teatro, muzikos ir šokio koliažas „Vaidinkim Raudonkepuraitę“ Panevėžyje, kur kartu su Latvijos, Bulgarijos, Vokietijos ir Lietuvos jaunimu pastatė spektaklį „Raudonkepuraitė“ ir jį parodė I tarptautiniame kiemo teatrų festivalyje Vilniuje.

2013 m. Punske lietuvių liaudies kultūros centras ir Suvalkų ūkio rūmai pakvietė „Kregždę“ dalyvauti tarptautiniame Lenkijos, Baltarusijos ir Ukrainos projekte „Sugrįžimai į etnosakmes“. Pastatytas spektaklis „Eglė žalčių karalienė“ parodytas Baltarusijoje – Gardine ir vietovėje Gudzeviče.

Vienas ryškiausių „Kregždės“ spektaklių – „Mažasis princas“, sukurtas pagal A. de Saint-Exupery filosofinę pasaką. 2012 m. šį darbą pamatė Vokietijos žiūrovai. Tais pačiais metais Palenkės vaivadijos vaikų ir jaunimo teatrų forume komisijos sprendimu „Kregždė“ su spektakliu „Mažasis princas“ buvo išrinkta atstovauti Suvalkijai finaliniame ture Balstogėje. 2013 m. teko vaidinti ir Rusijoje. Spektaklis „Mažasis princas“ suvaidintas V tarptautiniame teatrų festivalyje „Wasz wychod“ Pochvistneve.

Didelio pasisekimo sulaukė spektakliai „Atsibudimas“, kuriam muziką sukūrė Arnoldas Vaznelis, bei „Obuolių kritimas“. Pastarasis sukurtas remiantis Albino Žukausko kūryba, skirtas mūsų krašto lietuvių repatrijavimo 75-mečiui.

„Kregždės“ aktoriai Irmina

Liškauskaitė, Tomas Senda ir Arnoldas Vaznelis vaidino filme „Baladė apie Rimvydą ir Žaibę“ mūsų krašto partizanams atminti.

Šio teatro sukurti spektakliai parodyti Lenkijoje (Punske, Seinuose, Suvalkuose, Balstogėje), Lietuvoje (Vilniuje, Panevėžyje, Pasvalyje, Jurbarko, Telšiuose, Skapiškyje, Anykščiuose, Marijampolėje, Tautkaičiuose, Jonavoje, Pasvalyje) bei Rusijoje, Baltarusijoje, Vokietijoje.

Jaunių teatras gali pasidžiaugti rimtais laimėjimais. 2013 m. pirmą kartą teatro istorijoje „Kregždė“ tapo Respublikinės vaikų ir jaunimo teatrų apžiūros „Šimtakojis“ laureate. Geriausių aktorių diplomai atiteko Irminai Liškauskaitei už Rožės ir Gyvutės vaidmenis bei Tomui Sendai už suvaidintą Mažąjį princą. 2015 m. spektaklis „Atsibudimas“ taip pat tapo „Šimtakojo“ laureatu. Jame vaidino „Kregždės“ artistės. Irminai Liškauskaitei įteiktas geriausios aktorės diplomą. 2017-ieji – itin sėkmingi „Kregždės“ teatrui. „Šimtakojo“ apžiūroje net du spektakliai buvo įvertinti: „Obuolių kritimas“ tapo šventės diplomantu, o spektakliui „Mirusi šokėja“ įteiktas laureato diplomą. Į „Kregždės“ artistų rankas nukeliavę ir „Melpomenės drugeliai“. Jie skirti Irminai Liškauskaitei, Inai Pečiulytei, Tomui Sendai.

Teatras dalyvauja Lietuvių liaudies kultūros centro rengiamose Užgavėnių apeigose, Rudens gėrybių šventėje, Punske lietuvių kultūros namų renginiuose – Sausio 13-osios ir Vasario 16-osios minėjimuose, „Melpomenės drugelio“ apdovanojimų šventėje, Vėlinių koncerte.

„ŠIMTAKOJIS 2017“

Šiomet vėl į mūsų kraštą atkeliaavo Respublikinės vaikų ir jaunimo teatrų apžiūros „Šimtakojis 2017“

„Kregždutė“ su diplomu Rokiškyje

regioninis turas. Balandžio 1–2 d. Seinuose ir Punske komisija, kurią sudarė teatro pedagogė doc. Elena Savukynaitė, režisierė Inesa Kurklietytė, šventės koordinatorius, teatro poskyrio vyriausiasis specialistas, aktorius Ramūnas Abukevičius, aktorius, režisierius, teatro pedagogas Vidmantas Fijalkauskas bei teatro pedagogė, aktorė Gabrielia Kuodytė, stebėjo mūsų krašto jaunųjų aktorių darbelius bei svečių iš Lietuvos pastatymus. Tai jie iš visų teatrų rinko pačius įdomiausius spektaklius. „Kregždė“ suvaidino „Obuolių kritimą“ ir „Mirusią šokėją“. „Kregždutė“ matėme vaidinant „Pepę“.

Komisijos sprendimu į baigiamąją šventę buvo pakviesti visi Punsko LKN spektakliai. Pirmą kartą istorijoje galėjome pasidžiaugti tokiais aukštais pasiekimais. Beveik iš 100

apžiūroje dalyvavusių teatrų išrinkti 8 geriausi vaikų ir 8 geriausi jaunimo teatrai. Tarp jų ir punskiečiai. Balandžio 29 d. baigiamojoje jaunimo teatrų šventėje Pasvalyje laureato diplomą įteiktas „Kregždei“ už spektaklį „Mirusi šokėja“. Diplomantu tituluotas „Obuolių kritimas“. Gegužės 13 d. Rokiškio kultūros centre vyko vaikų teatrų baigiamoji šventė. Čia Punsko „Kregždutei“ įteiktas laureato diplomą už spektaklį „Pepė“ pagal A. Lindgren.

„Šimtakojo“ apžiūrą rėmė Lietuvos nacionalinis kultūros centras, į baigiamąsias šventes nuvykome gavę Lenkijos vidaus reikalų ir administravimo ministerijos finansavimą.

10-ASIS TORTADIENIS

Gimtadienis – puiki proga susitikti ir kūrybingai švęsti su

bendraminčiais. Birželio 28 – liepos 2 d. į Punską sugužėjo mūsų teatrų bičiuliai. Prasidėjo Tarptautinė teatro stovykla, skirta „Kregždės“ ir „Kregždutės“ 10-mečiui.

Šventę pradėjo mažosios „kregždutės“ naujausio spektaklio premjera. Scenos šviesą išvydo „Alisa stebuklų šalyje“ pagal L. Carroll. Spektaklyje vaidino: Viktorija Petruškevičiūtė (atliko pagrindinį Alisos vaidmenį), Ieva Kalinauskaitė, Amelija Pajaujytė, Gabija Uzdilaitė, Gintarė Vektoritė, Indra Valinčiūtė, Uršulė Aleksaitė, Darija Adamčikaitė, Gabija Petruškevičiūtė, Andželika Rėkaitė, Greta Valinčiūtė, Inga Krakauskaitė, Edvinas Pajaujis, Mangirdas Vektorius, Mantas Marcinkevičius, Mantas Vyšniauskas, Martynas Grigutis.

Kiekvieną dieną jaunieji aktoriukai pasitikdavo teatine mankšta, kurią vedavo Irmina Liškauskaitė – buvusi „Kregždės“ artistė, šiuo metu Lodzės kino ir teatro mokyklos studentė. Po to vykdavo spektakliai, kūrybinėse grupėse buvo rengiami teatriniai etiudai ir performansai (ačiū grupių lyderiams Daivai, Monikai, Irminai, Tomui, Arnoldui). Svečiams teko ir arčiau susipažinti su mūsų kraštu – lankytis parodoje, skirtoje Punsko parapijos 420-mečiui, J. Vainos ir „Senosios klebonijos“ muziejuose, Punsko skansene ar Jotvingių ir prūsų gyvenvietėje Ožkiniuose.

Tortadienį vainikavo šventinis koncertas, supintas iš specialiai spektakliams sukurtų dainų (ačiū Arnoldui Vazneliui, Raimundui Venslauskui, Dianai Kogačiauskaitei ir „Kregždės“ merginoms) bei filmas „Ant „Kregždės“ sparnų“, kurį sukūrė ir padovanojo Sigitas Birgelis su teatrų vadove Jolanta. Punsko LKN antrojo aukšto fojė surengta paroda ne tik nuotraukomis ir diplomais, bet ir spektaklių afišomis ar rekvizitais bylojo apie kartu nueitą teatrinį kelią. Gimtadienis neišsivaizduojamas be torto ir sveikinimų. Netrūko

„Kregždutė“ 10-ajame tortadienyje

nei gražių žodžių, nei džiaugsmo, nei šypsenų, nei skanaus torto. Visas renginys užbaigtas bendra daina – teatro himnu „Kregžde, kregždute“, kuriam muziką sukūrė Arnoldas Vaznelis, žodžius parašė vadovė Jolanta. Jį su džiaugsmu atliko „kregždės“ ir „kregždutės“, pasipuošusios naujais teatro marškinėliais.

Penkias dienas šurmuliavusi stovykla paliko puokštę nuostabių prisiminimų, užmegztų draugysčių, puikių spektaklių, bendrų kūrybinių darbų. Reikia padėkoti visiems „Kregždės“ (Daivai Grigutytei, Erikai Grigutytei, Monikai Valinčiūtei, Julijai Kuosaitei, Julijai Krakauskai, Anastazijai Murauskaitei, Irminai Liškauskaitei, Inai Pečiulytei, Arnoldui Vazneliui, Ramūnui Zdaniui, Kornelijui Maksimavičiui, Tomui Žilinskiui, Tomui Čėplai, Tomui Sendai, Matui Čėplai, Mantui Dzemionui,

Norbertui Stoskeliūnui, Tomui Venslauskui) ir „Kregždutės“ artistams, kurie labai atsakingai ir kruopščiai atliko šeiminingų vaidmenis. Ačiū Sigitui Birgeliui už skirtą laiką visuomeniškai kuriant jubiliejinį filmuką. Padėkos žodžiai ir stovyklos svečiams – mūsų teatrų bičiuliams bei rėmėjams – Lenkijos vidaus reikalų ir administravimo ministerijai.

„SVAJOTI, KURTI, TOBULĖTI... KARTU“

Atšventę teatro jubiliejų nuskubėjome kūrybingai pailsėti į Palangą. Čia liepos 4–7 d. Kuršėnų vaikų ir jaunimo teatras „Ikaras“ surengė kūrybinę stovyklą „Svajoti, kurti, tobulėti... kartu“. Tris dienas viešėję saulėtoje Palangoje „Kregždės“ ir „Kregždutės“ artistai statė teatrinės smėlio piliis, dalyvavo kūrybinėse dirbtuvėse, integraciniuose žaidimuose, ugdė savo sceninius gebėjimus. Stovykla vainikavo 2016/2017 m. teatrinį sezoną.

Milžiniškais žingsniais artėja ruduo, o su juo naujas teatrinis sezonas, nauji spektakliai, nauji renginiai, darbai, gastrolės. Ačiū visiems, kurie palaiko mūsų veiklą. Ačiū vaikų tėveliams už kantrybę ir pagalbą, ačiū „kregždėms“ ir „kregždutėms“ už bendrus skrydžius teatrinėje padangėje.

*Kregžde, kregždute,
Nunešk ant sparnų svajonę mažutę.
Skriski, plasnoki,
Ne liety, o džiaugsmą padovanoki.*

10-ojo tortadienio akimirka

XXVI klotimo teatrų festivalis

JOLANTA MALINAUSKAITĖ-VEKTORIENĖ

Tradiciškai vasaros pradžioje Punsco skanseno kluonas praturtėja teatrinių darbų pastatymais, žiūrovų plojimais ir džiaugsmu, mat čia rengiamas Klotimo teatrų festivalis. Šiemet liepos 9 d. jis suorganizuotas jau 26 kartą.

Renginys pradėtas teatrų eisena Punsco miestelio gatvėmis, kurią lydėjo pačių teatro artistų atliekama muzika. Eisenoje pagrojo Darius Malinauskas, Tomas Venslauskas, Valdas Šupšinskas. Festivalio atidarymo šventėje paminėtas ir Punsco skanseno 25-metis. Ta proga kalbėjo Romas Vitkauskas, Vytautas Liškauskas, Asta Pečiulienė. Padėkota visiems besidarbuojantiems skanseno pastogėje.

Šventės vedėjai Darius Malinauskas ir Arnoldas Vaznelis pakvietė į juostomis išpuoštą kluoną. Čia galėjome pamatyti pačius naujausius mūsų krašto ir svečių iš Lietuvos teatrinius darbus. Pirmieji scenoje pasirodė šventės šeimininkai – Punsco LKN klotimo teatras, suvaidinęs J. Žalpio komediją „Gudri močiutė, arba močiutės

suokalbis“ (rež. Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė). Vėliau į sceną įžengė dar vienas Punsco teatras – III a m ž i a u s universiteto artistai. Vadovaujami Rūtos Burdinaitės, jie parodė K. Vijūno komediją „Bobutės susipyko“. Beje, tą pačią pjesę matėme vaidinant ir Skapiškio mėgėjų teatrą „Stebulė“. Režisierės Vitos Vadokytės darbas parodytas skanseno kieme. Po ilgesnės pertraukos festivalyje vėl dalyvavo Punsco Kovo 11-osios licėjaus dramos būrelis. Mokiniai kartu su mokytojais ir licėjaus absolventais pastatė K. Binkio „Atžalyną“ (rež. Rūta Burdinaitė). Festivalio metu žiūrovai dar kartą galėjo pamatyti Punsco

Anykščių kultūros centro mėgėjų teatras

Agluonėnų klotimo teatras

LKN jaunių teatro „Kregždė“ poetinę dramą „Obuolių kritimas“, sukurtą pagal A. Žukausko kūrybą (rež. Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė). Anykščių kultūros centro teatras, vadovaujamas režisieriaus Jono Buziliausko, šįkart padovanojo klasikinės lietuvių dramaturgijos darbą – A. Vienuolio „Prieblandoje“,

o Agluonėnų klotimo teatrą matėme Žemaitės komedijoje „Apsiriko“ (rež. Domininkas Malajavas). Paskutiniai scenoje vaidino Seinų teatralai. Eugenijos Pakutkienės vadovaujamas teatras pastatė komediją „Daktaras Pilypas“.

Kuo šis festivalis ypatingas? Aišku, gražiu skanseno 25-mečio paminėjimu, bet ne tik. Po kelerių metų pertraukos vėl festivalio dalyvių gretose dominavo mūsų krašto, tiksliau – Punsco, teatrai. Iš 8 matytų spektaklių net 5 pastatyti pas mus. Belieka džiaugtis ir tikėtis, kad tai ne vienkartinė atgaiva, o tik proceso pradžia. Kas žino, gal Lietuvos 100-mečio proga mūsų kaimuose nuskambės lietuviškų vaidinimų vakarai?

Šventė užbaigta padėkų ir dovanų įteikimu bei bendra dalyvių vakarone Punsco lietuvių kultūros namuose. Ačiū Punsco klotimo teatro artistams už visokeriopą pagalbą ruošiantis festivaliui.

Renginį rėmė Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administravimo ministerija.

Jurgio Paransevičiaus nuotr.

Punsko LKN jaunių teatras „Kregždė“

Iš Jurgio Paransevičiaus albumo

Punsko Kovo 11-osios licejaus dramos būrelis

Jurgio Paransevičiaus nuotr.

III amžiaus universiteto artistai

Jurgio Paransevičiaus nuotr.

Skapiškio mėgėjų teatras „Stebulė“

Jurgio Paransevičiaus nuotr.

Punsko LKN klijimo teatras

Jurgio Paransevičiaus nuotr.

Seinų mėgėjų teatras

Trečioke, tik tu sprendi

JURGITA STANKAUSKAITĖ

Kiekvienais metais rugsėjo 1-oji paskutinės licėjaus klasės mokiniais yra ypatinga diena. Per paskutinius mokslo metus Punsko Kovo 11-osios licėjuje jaunimas turi begales darbų nuveikti: mokytis, dalyvauti papildomuose užsiėmimuose po pamokų, ruošti šimtadieniui, intensyviai kartoti trejus metus kauptas žinias, neretai papildyti spragas, pasiruošti abiturų egzaminams.

Žvelgiant į savo vadinamuosius licėjaus laikus ir nueitą, atrodo, ilgą studijų kelią, į galvą veržiasi tik vienas žodis – „pasirinkimas“. Su juo siejasi labai daug prisiminimų ir patirties. Atsimenu savo klasės ir vyresnių ar jaunesnių draugų kalbas, išpažintis, nerimavimą dėl ateities planų baigus licėjų. Galvą skaudėdavo nuo pasirinkimų įvairovės ir galimybių. Tačiau labiausiai jiems sopėdavo širdį, kad jų pasirinkimus ne visada lengvai priimdavo tėvai, giminaičiai, net ir draugai. Ir tada pasirinkimas virsdavo ne problema, o didžiule jauno žmogaus našta.

Kalbėdama prisiminimų kalba žinau, kad šiandienos pasirinkimai niekuo nesiskiria nuo prieš dešimtmetį lankusių licėjų mokinių keltų klausukų. Ką veikti, kur mokytis ir kuo būti gyvenime – tai amžini klausimai.

Pasirinkimo laisvė yra duota ne tam, kad ją valdytų kiti. Kiekvienas pasirinkimas, tai kiekvieno gyvenimo etapo nuspalvinimas pasirinktomis spalvomis. Licėjaus mokinys, tai ne darželinukas, kuriam į ranką paduodama geltona spalva saulei nupiešti. Trečiokas, jeigu tik nori, dangų gali žaliai nuspalvinti, žemę aukštyn kojomis apversti. Mes galime tik įsivaizduoti, koks šiandien chaosas jo

galvoje viešpatauja. Arba jis žino, ką nori gyvenime veikti, arba visiškai nemato savęs jokioje specialybėje. Tiek vieni, tiek kiti išgyvena stresą. Kodėl? Mokytojai nuo pirmų mokslo dienų (arba žymiai anksčiau) klausinėja, ką ir kur mokynys žada studijuoti. Pačioje pradžioje trečiokai numoja ranka į apklausas, bet vėliau, po kelių mėnesių, pasidaro sunku nešti pasikartojančių klausimų bagažą. Mokinys pasidaro irzlus, nervinasi, kad *visi per aplinkui to paco klausinėja*.

Internetu tenka aptikti jaunimo straipsnių, viešų pokalbių-skundų, kad susidurti su pasirinkimu nėra taip baisu, kaip prieš jį stoti su visu pašalinių žmonių būriu. Tetos neleidžia ramiai miegoti, išgirdusios, kad mokinys nori studijuoti, pavyzdžiui, vadybą, ekonomiką, o jau, neduokdie, istoriją, meną ar literatūrą. Ir prasideda: *Vaikeli, ką tu sau galvoji? Ką gi tu darysi po tos istorijos/literatūros? Mokytoju žadzi būc? Matai, kad nėra vietų mokyklose. O ką tu kito po jos gali daryc? Nu neisivaizduoju, ką da galima kito daryc. Imk tu rimtai pamisnyk. / Menas? Suprantu, kad myli pieš, labai gražu ir žaviuosi tavo darbais, alia iš to duonos nevalgysi. Kas pacinka, tai ne viskas. Žūrėk, kad gerai gyvenimi uždzyrbtai. Taigi tep gerai mokiniessi. Nedomina tavį kokia teisė? Jau apė daktarį nešneku, ale apė tai irgi galėtai pamisnyc.* Tai tik patys paprasčiausi ir dažniausiai girdimi pavyzdžiai, jog pašaliniams ne visada rūpi mokinio susidomėjimai. Būna, kad tokio pobūdžio pokalbiuose akcentuojami pinigai, nes atseit „gerą pinigą“ duoda populiariausios žinomos specialybės (teisė, medicina, architektūra ir pan.).

Susidomėjimas, mėgstama veikla gali tapti pragyvenimo šaltiniu. Reikia tik norėti siekti savo tikslo, turėti ateities planą. Visam tam būtinas aplinkinių palaikymas, keliantis aukštyn, duodantis jėgų, teikiantis džiaugsmo, leidžiantis suprasti, kad šalia yra mylinčių žmonių parama. Švelnus bandymas timplėti žemyn gali pakirsti kojas. Kartais visam gyvenimui.

Jaunimas pasakoja, kad trečiokams tenka kartais tapti ilganosiais pino-kiais. Ypač prieš abiturų egzaminus, kai jie užpuolami, pavyzdžiui, žurnalistų klausimais dėl ateities planų. Tada susigalvoja „svajonių“ specialybę, kad pagaliau turėtų ramią galvą, niekas jų nekankintų tais pačiais klausimais. Nors tokia išpažintis skamba neraminančiai, reikia juos suprasti. Jiems tikrai nėra lengva. Nėra lengva ypač tiems, kurie būdami pilnamečiai vis dar savęs neatrado. Kas žino, gal jiems reikia pertraukos, praktikos, darbo patirties arba kelionių? Galbūt jiems reikia laiko atitrūkti nuo aplinkos ir išgirsti savo vidinį balsą?

– **Trečioke, tik tu sprendi, ką gyvenime norėsi veikti**, – norėtusi kreiptis į kiekvieną mokinį atskirai. – **Tau turi būti įdomu. Ne tetos ir dėdės gyvenens tavo gyvenimą. Tu pats mokysies, lankysi paskaitas. Tik tu krimsi mokslo žinias. Tik tu nuspręsi atsiimti baigiamąjį diplomą. Tik tu dirbsi pasirinktą darbą. Niekas už tave nenulipdys tavo pasaulio.**

Ar tai reiškia, kad nereikia klausytis aplinkinių? Galima sakyti, kad reikia kalbėtis. Daug kalbėtis, ieškoti palaikymo ir patarimų, bet ne kitų lūpomis priimto sprendimo.

„Ir aš būčiau galėjęs vyksti karūnuotis rožėmis į Varšuvą, bet...“

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Neseniai „Aušroje“ rašiau apie iškilų Lietuvos diplomata, Vasario 16-osios Akto signatarą Petrą Klimą ir jo idėją visas Lietuvos etnografinės sritis sujungti į vieną valstybinį organizmą. Norėtuši šį pasakojimą pratęsti ir priminti daugiau faktų apie tą sudėtingą, bet labai svarbų Lietuvos valstybingumo atkūrimui laikotarpį bei jo istorinių vertinimų. Vienaip ar kitaip – neišvengiamai tai palietė taip pat mūsų kraštą.

Pasibaigus I pasauliniam karui Europoje kardinaliai pasikeitė geopolitinė padėtis. Tai leido ne tik Lietuvai, bet ir daugeliui kitų valstybių iškelti nepriklausomybės atkūrimo klausimą. Lietuvos pavyzdys rodo, jog tai nebuvo lengvas uždavinys. Nepakako vien oficialiai paskelbti nepriklausomybę ir kurti valstybines struktūras, užtikrinti viešąją tvarką, rūpintis ūkio klausimais. Prieš tai reikėjo ginti savo teritoriją ir pasiekti tarptautinį valstybės pripažinimą.

Šiandien skaitant istorikų darbus apie tą laikmetį norisi pasakyti, kad to meto Lietuvos politikai, savanoriai, poetai ir... eiliniai lietuviai pasiekė tai, ko beveik nebuvo įmanoma tada pasiekti. Norint suprasti, kodėl tuomet pavyko atkurti valstybę ir pasiekti jos tarptautinį pripažinimą, reikėtų įsigilinti į atskirų ano meto lyderių biografijas, analizuoti jų veiklos motyvus ir aplinkybes, kurios

sąlygojo vienų ar kitų sprendimų priėmimą.

Pateiksiu vieną pavyzdį. Visi mokykloje girdėjome apie 1919 m. Paryžiuje surengtą vadinamąją Taikos konferenciją, kurioje I pasaulinį karą laimėjusios valstybės nustatinėjo naują tvarką Europoje. Lietuva į konferenciją nebuvo pakviesta. Nepaisant to, ji išsiuntė savo atstovus į Paryžių, kur jie turėjo ginti Lietuvos interesus, tiesiogiai Taikos konferencijoje nedalyvaudami. Lietuvos reikalai buvo sprendžiami Baltijos reikalų komisijoje, kurioje buvo Lenkijos reikalų pakomisė. Glaustai apibendrinant, Lietuvos delegacija siekė nepriklausomybės pripažinimo ir visų etninių teritorijų sujungimo į atkuriamą valstybę. Lietuvos klausimas Paryžiuje buvo komplikotas dėl neaiškios Rusijos perspektyvos ir atgimstančios Lenkijos vaidmens stabdant bolševizmo vėžimąsi į Vakarų. Todėl didžiosios Europos valstybės, ypač Prancūzija, siekė stiprinti Lenkijos vaidmenį regione, o tai savaime reiškė bėdas Lietuvai. Taigi kyla klausimas, kaip tokioje sudėtingoje situacijoje, kai Lietuvos delegacijai net nebuvo leista oficialiai dalyvauti Taikos konferencijoje, pavyko pasiekti bent dalį užsibrėžtų tikslų, tarp jų patį svarbiausią – Lietuvos valstybės pripažinimą? Buvo kelios priežastys. Viena jų, kurią ir noriu aptarti, tai ta, kad

Lietuvos vyriausybė, formuodama delegacijos į Paryžių sudėtį, panaudojo kelis savo turimus kozirius. Jų buvo daugiau, bet aš paminėsiu tik vieną. Lietuvos delegacijoje atsidūrė žydų kilmės teisininkas Simonas Rozenbaumas bei nuolat Paryžiuje gyvenantis Oskaras Milašius.

Apie S. Rozenbaumą šį kartą plačiau nerašysiu. Pacituosiu tik P. Klimo žodžius: „Delegacijos narys Rosenbaumas taip pat spaudė, kaip jis sakydavosi, Paryžiaus „mygtukus“. Jis visur surasdavo savo viengenciu, kuriems išrodinėjo „negryną lenkų sąžinę“, Vilnių okupavus.“ Kitaip sakant, S. Rozenbaumas greit užmezgė ryšius su itin įtakingais žydų kilmės ar jiems prijaučiančiais politikais Europoje ir didžiąją darbo Lietuvos labai dalį atliko veikdamas užkulisuose. Pavyzdžiui, aštrėjant Lenkijos ir Lietuvos kariniam konfliktui jis energingai įrodinėjo, kad Lietuvos etninėse žemėse ir ypač Vilniuje gyvenantys žydai vienareikšmiai pasisako už Lietuvos nepriklausomybę ir nerimauja dėl to meto Lenkijos veiksmų tose teritorijose bei elgesio žydų atžvilgiu.

Kitas asmuo, kurio vaidmuo ginant Lietuvos interesus tuo metu buvo neįkainojamas, tai Oskaras Milašius (Oscar Vladislas de Lubicz-Milosz). Šį asmenį ir norėčiau plačiau pristatyti. O. Milašius – labai įdomi asmenybė. Jis diplomatas,

Oskaras Milašius 1920 m.

poetas, kalbų tyrinėtojas, mistikas. Jeigu ką domins O. Milašiaus pranašystės, raginu susipažinti su Sigito Birgelio portale punskas.pl 2013 m. publikuotu straipsniu „Mistikas ar visų laikų pranašas?“. Ten rasite daug įdomių žinių apie Milašiaus vizijas ir išsipildžiusias pranašystes, kuriose buvo minimas ir Seinų vardas. Aš pristatysiu šią asmenybę kitame kontekste, kuomet ji įsijungė į Lietuvos nepriklausomybės įtvirtinimo klausimo sprendimą ir 1919–1920 m. padėjo Lietuvos delegacijai Paryžiuje pasiekti jos pagrindinį tikslą.

Kas gi buvo O. Milašius? Gimė 1877 m. Mogiliovo gubernijoje (dabartinė Baltarusija). Augo lenkiškoje terpėje, šeimoje kalbėjo lenkiškai, kartais vokiškai, bet asmenybei subrendus save laikė lietuviu istorinio ir geografinio paveldėjimo prasme. Oskaro tėvas Vladislovas gimė Vilniuje. Parsivežė iš Lenkijos ir vedė žydaitę Rozaliją Rozental. Istoriografijoje pažymima, kad Oskaro tėvas jau vaikystėje įskiepijo sūnui pagarbą lietuviškai giminės

kilmei. 1889 m. tėvai vie nuolikmetį Oskarą išvežė mokytis į Paryžių. Ten jis baigė licėjų, mokėsi Luvro ir Rytų kalbų aukštosiose mokyklose.

1916 m., per I pasaulinį karą, Milašius dirbo Prancūzijos užsienio reikalų ministerijos Spaudos tarnyboje, ten raštu ir žodžiu versdavo korespondenciją, gaunamą iš visos Europos, nes mokėjo daug Europos kalbų. Ten taip pat susidraugavo su prancūzų diplomatais. Vėliau tai leido atverti kitiems lietuvių diplomatams duris svarbiausiose Prancūzijos institucijose.

Sugrįžkime į 1919 m.

Kas ir kada suvedė Milašių ir Lietuvos delegaciją, atvykusią į Taikos konferenciją Paryžiuje? Atsitiktinumas? „*Vieną gražią dieną pamačiau pasirodant mano kabinete lietuvių* (kun. Adomą Vilimą – aut.), *atėjusį mane pakviesti tiesiogiai padirbėti kraštui. Priėmiau redaktoriaus vietą Lietuvos delegacijoje prie Taikos konferencijos: praėjus metams, aš buvau paskirtas Lietuvos ministru Paryžiuje*“, – prisiminė O. Milašius. Apsispręsti priimti tokį pasiūlymą Milašiui, matyt, padėjo taip pat tuo metu Lietuvių informacijos biure Šveicarijoje dirbęs kun. Vincas Bartuška, kuris atsiuntė laišką, raginantį prisijungti prie Lietuvos atkūrimo darbo. Istoriografijoje pabrėžiama, kad tuo metu O. Milašius pajuto tarsi pareigą padėti savo gimtajam kraštui, kurį dar prisiminė iš vaikystės.

O. Milašius skaitė, bet lietuviškai viešai nekalbėjo, tačiau puikiai kalbėjo prancūziškai ir dar keliomis kalbomis. Paryžiuje labiau buvo žinomas kaip poetas, tačiau turėjo nemažai ryšių su to meto Prancūzijos inteligentija, politikais, valstybės

pareigūnais. Matyt, todėl Lietuvos delegacijos narys P. Klimas, sužinojęs, kad prie jų delegacijos prisijungs O. Milašius, ištare istorinę frazę: „*Oskaras Milašius mums tikra Dievo dovana.*“

Jo kandidatūra buvo pasirinkta būtent dėl puikaus prancūzų bei kitų kalbų mokėjimo ir gerų santykių su prancūzų pareigūnais. Juk tuo metu Lietuva, nedidelė šalis, kurios beveik niekas nežinojo, buvo slegiama įvairių problemų. Nuo 1918 iki 1938 metų visus Lietuvos diplomatinės atstovybės Prancūzijoje dokumentus, notas rašė O. Milašius. Teigiama, jog Prancūzijos pareigūnai negalėdavo atsistebėti, kad šios mažos, nežinomos šalies diplomatinės notos surašytos tobula prancūzų kalba. Milašius dalyvaudavo konferencijose ir delegacijų susitikimuose, Tautų Sąjungos forume, kur žodžiu ir raštu kėlė ir gynė jaunos valstybės interesus, kovojo dėl jos teisių ir sienų.

Ypač sunkų politinį, diplomatinį darbą jaunajai valstybei teko atlikti Lenkijos atžvilgiu. Todėl Lietuvos bajorų palikuonių balsas buvo itin reikalingas ir reikšmingas. Milašius Paryžiuje, o grafas Tiškevičius Londone stengėsi atremti Lenkijos diplomatijos keliamas pretenzijas Lietuvai. Įrodinėjo, kad Lietuva turi savo inteligentiją, valstybės tarnautojus, kurie pajėgūs organizuoti valstybės savarankišką gyvenimą.

O. Milašius atkakliai siekė, kad Prancūzija pripažintų Lietuvos nepriklausomybę *de facto* ir *de jure*. Baigusi darbą 1919-ųjų gruodį, Lietuvos delegacija prie Taikos konferencijos Paryžiuje išsiskirstė. Likę neišspręsti reikalai buvo patikėti O. Milašiui. Jis tapo Lietuvos atstovu Prancūzijoje. Pirmųjų jo darbo mėnesių korespondencija įspūdinga tiek kiekiu, tiek adresatų įvairove. Atstovo pareigas Prancūzijoje Milašius ėjo iki 1925 m. Jo darbo prioritetai nesikeitė. Tai buvo

Lietuvos atstovybė Paryžiuje. Oskaras Milašius trečias iš kairės

tarptautinis Lietuvos valstybingumo pripažinimas, susitarimas su Lenkija dėl sienų, Lietuvos narystė Tautų Sąjungoje, Klaipėdos krašto prijungimas prie Lietuvos. Ne viską pavyko išspręsti. Ypač daug darbo teko atlikti 1920 m. rudenį, kai Seinuose, Berznyke ir gretimose apylinkėse vyko lenkų ir lietuvių ginkluoti susirėmimai. O. Milašius, siekdamas sustabdyti karinius veiksmus, įteikė ne vieną griežtą notą Tautų Sąjungai ir Santarvės vyriausybėms. Vilniaus klausimas Milašiui buvo pats skaudžiausias, asmeninis. Prancūzijos valdžios argumentai dėl Vilniaus tautinės sudėties buvo nuolatos linksniuojami. Tačiau Milašius stengėsi apeiti siauras etnines pozicijas ir įrodinėjo Lietuvos geopolitinę svarbą ir vaidmenį Rytų Europoje. Pasak jo, Lietuva gali būti visavertė ir patikima valstybė tik su Vilniumi. Tai Milašius rašė savo notose, kartojo pokalbiuose Prancūzijos užsienio reikalų ministerijoje. Tai buvusi nuosekli pozicija, kurią Milašius jau buvo išsakęs 1918 m. prancūzų žurnale „L’Affranchi“. Straipsnyje, pavadintame „Lietuva“, jis aptarė

Lietuvos ir Lenkijos tarpusavio santykius. 1918 m. pavasarį jau nebe matė galimybių suderinti Lietuvos ir Lenkijos interesus, todėl pasisakė už dviejų savarankiškų valstybių modelį ir ragino Lenkiją gerbti Lietuvos apsisprendimą. Taigi nors jo lietuviškasis apsisprendimas buvo sudėtingas, jis rinkosi ne istorinės LDK, bet atviros, modernios Lietuvos valstybės modelį. „Kadangi Lietuva nuo XIII a. buvo mano senelių tiesioginė tėvynė, kadangi mano tėvai gyveno iš lietuvių, o ne lenkų, kaimiečių darbo, kadangi Lietuva buvo silpnė ir pagaliau – sprendžiamoji priežastis – kadangi tik nepriklausoma Lietuva, įsikūrusi Vilniuje, tegali visu platumu apginti tų reikalus – tų, kuriuos, rodosi, istoriškas fatališkumas jungia su Lenkija, – aš nutariu ginti lietuvių reikalus“, – apie savo apsisprendimą sakė O. Milašius. Kitą kartą yra pasakęs: „Ir aš būčiau galėjęs vykdyti karūnuotis rožėmis į Varšuvą, [...] bet tikėjau si būti naudingesnis pasilikdamas po kukliu lietuvišku liaudies kryžiumi.“ Nepavykus išspręsti Lietuvos ir Lenkijos sienų klausimo, O. Milašius pasitraukė iš vadovo pareigų.

1925–1938 m. jis ėjo Lietuvos atstovybės Prancūzijoje patarėjo pareigas. Šalia diplomatinio darbo, kūrė poeziją, susitikinėjo su Paryžiaus visuomene, pasakodavo apie Lietuvą ir jos kultūrą, lietuviškas dainas ir pasakas vertė į prancūzų kalbą, įrodinėjo lietuvių kalbos archajiškumą.

Milašius vengė būti pirmojo plano asmeniu, stengėsi neviršyti įgaliojimų ir pirmenybę pristatyti Lietuvos vyriausybės poziciją palikdavo iš Kauno atvykusiems diplomatom. Tačiau puikiai mokėdamas prancūzų kalbą sugebėdavo lietuvių diplomatų mintis padaryti tikslias ir veiksmingas. Kaip minėjau, iš jo rankų išėjo beveik visos

tarptautinėms institucijoms rašytos svarbiausios notos, deklaracijos, memorandumai. Kita vertus, esant būtinybei, tvirtai ir aiškiai išsakydavo savo poziciją derybų metu ar tarptautinėse konferencijose.

O. Milašius mirė 1939 m. Fontenblo miestelyje netoli Paryžiaus. Per poeto ir Lietuvos diplomato laido tuves P. Klimas pasakė, kad O. Milašius buvo „tobulas lietuvis ir puikus prancūzas“.

Nuotraukos ir citatos iš:

1. Kašelionienė N. Milašius. XX amžiaus literatūra (www.saltiniai.info).
2. Klimas P. Iš mano atsiminimų. Boston, 1979.
3. Milinienė A. Oskaras Milašius. Po lietuvišku kryžium. 2016 (Vakarų ekspresas).
4. Skrupskelytė V. Oskaras Milašius, pirmasis Lietuvos atstovas Prancūzijoje. Nepriklausomybės sąsiuviniai. Nr. 20. Vilnius, 2017.

Vyskupas Justinas Staugaitis – Seinų aukso amžiaus kontekste

Pranešimas skaitytas konferencijoje „Vasario 16-osios kūrėjai ir puoselėtojai Punsko ir Seinų krašte” Punske

SIGITAS BIRGELIS

Vysk. Justinas Staugaitis – viena ryškiausių XX a. pradžios Lietuvos asmenybių. Tai buvo žmogus, įrėžęs savo pėdsakus beveik visuose svarbiausiuose XX a. pirmosios pusės Lietuvos valstybės kūrimo įvykiuose. Jo vardas turėtų visiems laikams išlikti Lietuvos istorijoje ir mūsų atmintyje. Beje, jis ir jo darbai šiandien neretai būna pamiršti. Kaip tai įmanoma?

Sovietmečiu ši asmenybė buvo šalinama iš istorinės atminties. 1966 m. dėl žinomų priežasčių Lietuvoje nepaminėtas vyskupo gimimo šimtmetis. Nepriklausomoje Lietuvoje 1991 m. užmiršta deramai paminėti jo 125-ąsias gimimo metines. Palyginti nedaug apie J. Staugaitį buvo kalbama pernai, minint jo 150-ąsias gimimo metines. Tiesa, surengta J. Staugaičiui skirta paroda (ji eksponuota ir Seinuose), įvyko keletas konferencijų.

Antai 2016-ųjų pavasarį bandžiau paklausti mūsų krašto gyventojų, ką jie žino apie šį tiek daug Lietuvai nuveikusį žmogų. Pateiksiu keletą atsakymų.

„*Justinas Staugaitis? Girdėtas. Jo pavardė turbūt susijusi su Seinais. Beje, mokykloje apie jį nesimokėme*“ (Punsko krašto studentas).

„*Skačiau apie jį, bet šiuo metu nedaug prisimenu. Atmintis jau nebe ta. Jo vardas man siejasi su Seinų kunigų seminarija ir lietuvių tautos atgimimu*“

(visuomenės veikėjas, pensininkas).

„*Tikrai nežinau. Gal koks Lietuvos politikas?*“ (istorikas).

„*Jo vardas man kažkur girdėtas, gal Bažnyčios kontekste*“ (jaunuolė, lituanistė).

Kas žino, kur yra Tupikų kaimas, kuriame 1866 m. lapkričio 14 d. gimė J. Staugaitis? Ar prie kelio į Tupikus yra nuoroda „Staugaičio gimtinė“? Ar stovi ten jam pastatytas paminklas, ar yra įmūryta memorialinė lenta? Ar Tupikų kaimo gyventojai vyskupo atminimą puoselėja, ar didžiuojasi juo? Ar Lietuvos paštas išleido jubiliejui skirtą pašto ženklą?

2016-uosius LR Seimas buvo paskelbęs Prezidento Kazio Griniaus metais. Žinia, savieji šlovina savuosius. J. Staugaitis buvo nepaprastai ryžtingas ir tiesus asmuo. Ėjo tik tiesiai, nenukrypdamas nei į kairę, nei į dešinę. Net mirdamas mąstė apie Tėvynę. Paskutiniai jo žodžiai: „Dieve, neapleisk Lietuvos“.

***

J. Staugaitis tai vienas iškiliausių lietuvių. Jis buvo žymus kultūrininkas, diplomatas, politikas, rašytojas, teologas, veiklus kunigas ir ryžtingas vyskupas, savo gyvenimu ir darbais artimai susijęs ir su Seinais. Seinuose mokėsi kunigų seminarijoje, redagavo „Šaltinio“ spaustuvėje leidžiamą „Vadovą“. Seinuose parašė daugybę aktualių ir reikšmingų straipsnių.

Į jo straipsnius atsiliepdavo bemaž visa ano meto lietuvių spauda.

Kaip pažymi vysk. Jonas Kaunckas, J. Staugaičio gyvenimo šūkis buvo: „Reikia“. Kai Lietuvai reikėjo siekti nepriklausomybės, stoji dirbti politinio darbo, kai būtina buvo gintis nuo bedievybės, rašė apologetinius straipsnius bei knygas, kai žūt būtinai reikėjo mokyklų ir prieglaudų – jas steigė, kai reikėjo kunigų seminarijos – ją pastatė ir įkūrė. Ko tik reikėjo nepriklausomai Lietuvai, tai jis darė.

***

1890 m. J. Staugaitis baigė Seinų kunigų seminariją ir buvo išsventintas kunigu. Kunigavo įvairiose Lietuvos ir Lenkijos vietose: Seinų vyskupijos bažnyčiose, Varšuvoje. 1905 m. Marjampolėje įsteigė „Žiburio“ draugiją. Jo sumanymu ir iniciatyva buvo įkurtos kelios pradžios mokyklos, senelių ir vaikų prieglauda, mergaičių progimnazija, įsteigta „Žagrės“ draugija, „Žiburio“ draugija neturtingiems moksleiviams bei studentams remti, pirmasis Lietuvoje vaikų darželis.

J. Staugaitis dirbo mokslo ir spaudos darbus. Buvo lietuvių mokslo draugijos narys, pasižymėjo kaip puikus redaktorius, publicistas, katalikybės ideologas. Savo išvalgas tikybos, moralės, politikos temomis spausdino lietuvių spaudoje. Iš viso išleido 17 knygų, parašė daugiau

Vysk. Justinas Staugaitis

kaip 350 straipsnių. Sukūrė trijų tomų romaną „Tiesiu keliu“. Rankraštyje liko jo apysaka „Tarp jausmų ir pareigos“.

Jis daug nuveikė lietuvių sielovadoje. Buvo Garliavos dekanas, Seinų kapitulos kanauninkas, prelatas, Telšių vyskupas ordinaras. Įkūrė Telšių kunigų seminariją. Jo iniciatyva Telšių vyskupijoje buvo įsteigta 12 naujų parapijų ir bažnyčių, 5 vyrų, 11 moterų vienuolynų.

Nepaprastai svarbi J. Staugaičio politinė veikla. 1917 m. rugsėjo mėn. jis dalyvavo Lietuvių konferencijoje Vilniuje, buvo išrinktas į prezidiumą, tapo Lietuvos Tarybos nariu. 1918 m. sausio mėn. išrinktas Lietuvos Tarybos vicepirmininku. Vėliau tapo Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataru, Valstybės Tarybos

vicepirmininku. 1919–1920 m. buvo Lietuvos delegacijų dėl Lietuvos nepriklausomybės užsienio šalyse vadovas. Steigiamojo Seimo atstovas, Steigiamojo Seimo vicepirmininkas. Pirmojo ir Antrojo Seimų atstovas, kelių kadencijų Seimų vicepirmininkas ir pirmininkas. Galima sakyti, kad ėjo ir prezidento pareigas.

***

Kaip minėjau, J. Staugaičio gyvenimas ir veikla buvo susiję su Seinais. Čia jis praleido beveik 10 labai reikšmingų gyvenimo metų. Atvyko į Seinus 1885 m. Beje, Seinai tuomet nepadarė J. Staugaičiui didesnio įspūdžio. Kelios kreivos gatvės, menki, daugiausia mediniai namai, keli mūro namai

– tai viskas, kas pasiliko jaunuolio atmintyje. Miestelis buvo purvinas ir pilnas šiukšlių, kadangi išvakarėse pasibaigė didieji Seinų Švč. Panelės Aplanavimo atleidai. Į juos suvažiavo labai daug žmonių, todėl gatvės buvo pavirtusios mėšlynu. Didžiausia miesto puošmena buvo katedra ir kunigų seminarija. Beje, ir katedra Staugaičio nesužavėjo. Ji buvo labai apleista ir prašyte prašėsi remonto.

Apibendrinamas Seinuose praleistą laiką Staugaitis savo atsiminimuose rašė: „Anais laikais Seinų seminarija buvo perdėm lenkiška įtaiga. Teologijos ir filosofijos mokslams, tiesa, buvo vartojama lotynų kalba, bet šiaip visa kas buvo lenkiškai: lenkiškai buvo dėstomi visi vadinamieji pagalbiniai mokslai, lenkiškai būdavo sakoma mums

konferencijos, visi mokytojai su mumis kalbėdavosi tik lenkiškai.“

Tačiau toliau J. Staugaitis teigia: „Bet reikia pripažinti, kad niekas mūs dėl lietuvių kalbos nepersekiojo. Jei pasišaipydavo iš mūs, tai patys draugai lenkai, vadinamieji mozūrai. Vyresnybė mums dėl lietuvių jokių priekaištų nedarydavo. Rekreacijų metu padainuodavome. Dainuodavome daugiausia lietuviškai. Seminarijos vyresnybė girdėdavo, bet nė pusės žodžio nesakydavo.“

Seminarijoje klierikai skaitydavo draudžiamą lietuvišką spaudą: „Aušrą“, „Šviesą“.

Studijas Seinų kunigų seminarijoje J. Staugaitis savo atsiminimuose taip pat vertino kritiškai: „Būtino apologetikos mokslo, kaip atskiro dalyko, pamokų visiškai nebuvo. Filosofija, teologija ir istorija buvo mums taip dėstomos, lyg kad mes būtume gyvenę XIV amžiuje, lyg kad šiandien jokių klausimų nebūtų. Trumpai kalbant, seminarijoj viešpatavo sena rutina. Į gyvuosius gyvenimo klausimus, kurie nedavė mums ramumo, patys apgraibomis ieškojome atsakymų knygose. Bet ir dėl knygų skaitymo jokių nurodymų mes neturėjome.“

Po 19 metų, 1909 m. balandžio 14 d., J. Staugaitis atvyksta į Seinus redaguoti „Vadovo“. Tuoj patiria, kad čia įvykę didelių pasikeitimų. 1906 m. Seinuose buvo įsteigta Laukaičio, Dvaranausko ir Narjausko bendrovė „Šaltiniui“ ir geroms knygoms leisti. Bendrovės iniciatorius buvo kun. J. Laukaitis. Narių sužavime, kuris vyko Marijampolėje, kun. J. Laukaitis siūlė „Šaltinį“ steigti Seinuose. Pasak jo, Seinai esą vyskupijos centre, čia veikia seminarija, kurioje dirba daug dvasininkų, rašysiančių laikraščiu tekstus. Mieste ir aplinkiniuose kaimuose gyvena daug aplenkintų dzūkų, tad čia leidžiamas „Šaltinis“ pasitarnautų jų „atgavimui“ Lietuvai.

(Bus daugiau)

Kelionės Piliakalnių metams paminėti

ALDONA VAICEKAUSKIENĖ

PILIAKALNIAI – KAS JIE?

Piliakalniai – tai patys seniausieji mūsų praeities kultūros objektai. Piliakalnio pavadinimas yra kilęs iš tų laikų, kai svarbiausias jame stovėjusios medinės pilaitės elementas buvo iš žemių supilti pylimai. Lietuvių kalbos žodis „pilis“ kildinamas iš „pilti“, bet beveik visi piliakalniai nėra supilti kalnai. Tai natūralios kalvos, didesnių ar mažesnių upių kyšuliai, kurie tiesiog buvo pritaikyti gynybai, pirmiausia nukasant šlaitus, padarant juos statesnius. Vėliau atsirado ir sudėtingesnių gynybinių įtvirtinimų – žemių pylimai, griovių sistemos. Atsiradus mūrinėms pilims ir kiek vėliau sunykusių medinių pilių vietose palikus apleistiems piliakalniams, „pilies“ kilmė ir istorinė seka buvo pamesta bei susimaišė. Kai kada pasimetė ar užsimiršo ir pati piliakalnio vieta. Piliakalniu pradėta vadinti ir įspūdingesnė kalva.

Piliakalniai mūsų dienas pasiekė daugiau ar mažiau apardyti. Jie buvo ariami, iš jų kasamas žvyras, jų šlaitus plovė vanduo, kultūrinius sluoksnius ardė medžiai ir urviniai žvėreliai. Poreikis saugoti piliakalnius atsirado tik XX a. pradžioje, bet jų tyrinėjimo ir aprašymo darbai tęsiasi iki šių dienų.

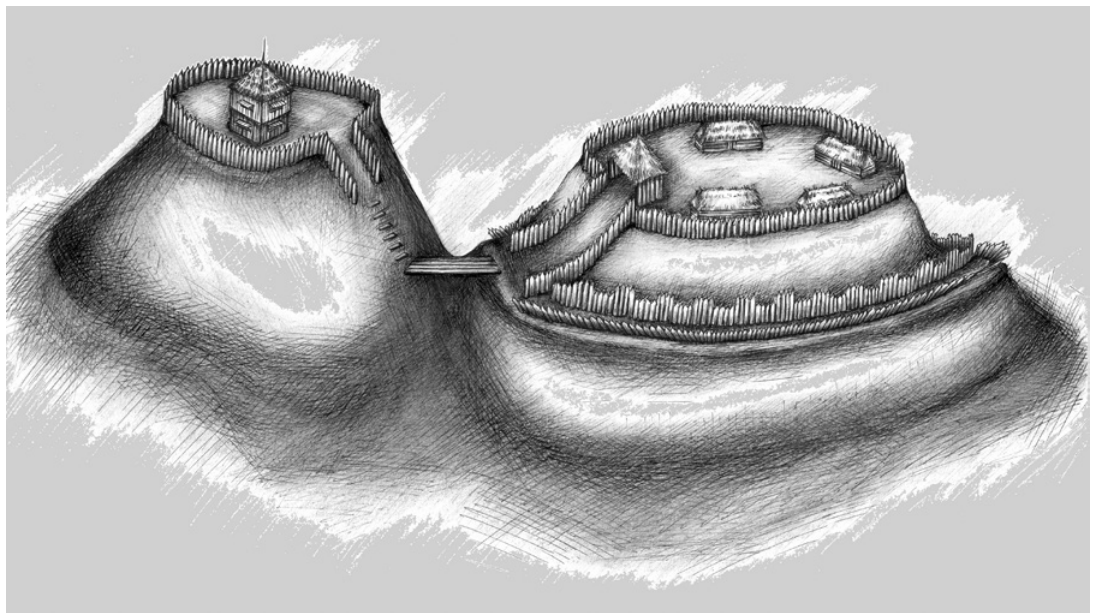
LIETUVA – PILIAKALNIŲ KRAŠTAS

Nors daugelyje kraštų aptinkami piliakalniai, bet jų gausa pagrįstai didžiutis gali Lietuva. Mokslininkai ir keliautojai yra priskaičiavę daugiau kaip 900 vienetų. Laikoma, kad 70 kv. km plotui tenka vienas piliakalnis. Galima teigti, kad piliakalniai – Lietuvos peizažo brangakmeniai. Kaimyninėse valstybėse jų yra žymiai mažiau. Dauguma piliakalnių tai ne vien archeologiniai objektai. Jie slepia ir kultūrinį sluoksnį, byloja apie čia gyvenusius žmones, apipinti mitologija, legendomis, pasakojimais. Rasime ne vieną apie juos sukurtą eilėrašį ar poemą. Mūsų rašytojus ir poetus jie įkvėpė savo didinga praeitimi. Iš istorinių šaltinių žinome, kokios pilys stovėjo, kas jose gyveno ir kovėsi su priešais.

Apie XV a. piliakalniai buvo apleisti, bet iš žmonių atminties jie neišnyko. Iki mūsų dienų išliko pasakojimai apie milžinus, pylusius kalnus, apie narsius karžygius, gynusius savo šalį nuo priešų. Dar 1891 m. J. Basanavičius kvietė saugoti Lietuvos pilis. Šis jo kvietimas išpopuliarėjo ir susikūrus laisvai Lietuvai ant piliakalnių pradėta švęsti įvairias patriotines, kultūrinės šventes. Čia dažnai buvo švenčiamos Rasos ir kitos šventės.

PILIAKALNIŲ METAI

Siekiant pabrėžti archeologinių kultūros paveldo objektų reikšmę valstybingumui, jų išsaugojimo svarbą istorinės atminties kontekste, Lietuvoje 2017-ieji paskelbti Piliakalnių metais. Seimo nutarime akcentuojama, kad piliakalniai, prie

Paseinėlių piliakalnio maketas. Maketo autorius R. Maskowicz

jų esančios gyvenvietės, šventvietės, kapinynai, pilkapiai, senieji keliai yra lietuvių tautos tapatumą stiprinančios vertybės, kad daugelio jų reikšmė iki šiol neišsami, o apsauga nepakankama. Pabrėžiama, kad piliakalniai yra baltų kultūros ir ankstyvosios Lietuvos valstybės simbolis, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valstybingumo liudijimas ir tautinio atgimimo sąjūdžio įkvėpimo šaltinis.

Minint Piliakalnių metus, numatyta organizuoti daugelį renginių, pristatant istoriją visuomenei, visų pirma – vaikams ir jaunimui. Lenkijos lietuvių etninės kultūros draugija kartu su Lazdijų krašto muziejumi nutarė susipažinti su mūsų protėvių jotvingių palikimu ir aplankyti Seinų, Suvalkų ir Lazdijų kraštų piliakalnius.

PILIAKALNIAI – JOTVINGIŲ KULTŪRINIS PALIKIMAS

Piliakalniai – tai mūsų protėvių jotvingių kultūrinis palikimas. Pirmą kartą istoriniuose šaltiniuose jotvingiai, dar vadinami sūduviais, paminėti Klaudijo Ptolemėjo „Geografijoje“ (II a.). Čia šalia galindų įrašyti ir *sudinoi*. Vėlesniuose metraščiuose tas pats kraštas vadinamas skirtingais vardais: „žemė sūduvių arba jotvingių, kur tas pats yra“, „visa Dainava, kurią taip pat Jotva vadina“ ir pan. Kalbininkai ir archeologai sutaria, kad anksčiausiai iš bendro baltų kamieno išsiskyrė vakarų baltai – jotvingiai ir prūsai. Tai įvyko maždaug VI–V a. pr. Kr. Manoma, kad maždaug I tūkstantmečio viduryje iš bendro jotvingių vieneto išsiskyrė keturios mažesnės gentys: jotvingiai, sūduviai, dainaviai

Paseinėlių piliakalny

ir paleksėnai. Archeologiniai tyrimai atskleidė bendrus šių kultūrų bruožus. Svarbiausias iš jų – laidojimas krūsniniuose kapuose.

Apie jotvingius visi esame girdėję, bet mažai ką žinome, nors jų kraujas teka gal ir mūsų gyslomis. Žinome apie jų nuožmų atkaklumą, bet vargu ar ką daugiau. Rašto jie neturėjo, tik yra šiek tiek liudijimų kaimynų

Kaip pabrėžia Lietuvos ir Lenkijos istorikai, jotvingiai buvo pirmoji tauta, kuri vertėsi žemdirbyste šioje teritorijoje. Be to, jie audė, lipdė puodus, gamino įrankius ir ginklus, vertėsi prekyb mainais.

kronikose. Jotvingių statiniai buvo mediniai, todėl neišliko. Mirusiuosius jie degindavo. Ten, kur vyko archeologų tyrimai, daugiau galima pasakyti ir apie mūsų protėvius. Kaip pabrėžia Lietuvos ir Lenkijos istorikai, jotvingiai buvo pirmoji tauta, kuri vertėsi žemdirbyste šioje teritorijoje. Be to, jie audė, lipdė puodus, gamino įrankius ir ginklus, vertėsi prekyb mainais. Jotvingiai

šiam krašte savo vadams statė milžinkapius, rentė gynybines gyvenvietes ant piliakalnių bei prie ežerų, išplatino bronzos išgavimo, geležies deginimo būdą ir jos apdirbimą.

Jotvingių piliakalnių yra daug tiek Lietuvos, tiek ir Lenkijos pusėje. Aplankyti juos visus reikėtų kelių dienų. Piliakalnių pažinimui mes skyrėme tik dvi dienas: vieną Lenkijos pusėje, kitą – Lietuvos. Birželio 11 d. kartu su Lazdijų krašto žmonėmis pradėjome kelionę po piliakalnius Lenkijos pusėje.

PASEINĖLIAI

Pirmasis mūsų kelionės tikslas – tai Paseinėlių piliakalnis, kuris yra Gibų valsčiuje. Nors apylinkės gyventojai dažniausiai kalba lenkiškai, bet kalną vadina Pilekalniu. Iš vienos pusės piliakalnį juosia Maros upė (seniau vadinta Seina), o iš kitų – sunkiai pereinamos pelkės. Tai vienas didžiausių gynybinių objektų šiame regione. Stebėtino dydžio natūrali kalva atsirado maždaug prieš 12 tūkstantių metų susidariusiame poledyniniame tunelyje.

Maždaug prieš 2,5 tūkstančio metų iš Dniepro ir Dvinos upių baseinų slėnio atvykę gyventojai – jotvingių protėviai – pritaikė kalvą gynybiniams tikslams. Didžiulis plotas buvo padalintas į kelias plokščias aikšteles, apsuptas žemės pylimais ir suskirstytas aiškiomis ribomis. Tokiu būdu atsirado mažesnės aikštelės ir papilys, kur, manoma, buvę pastatai. Aukščiausia ir mažiausia kalvos dalis, tai piliakalnio pagrindinė aikštelė, 30 x 40 m dydžio, atskirta nuo papilio sausu grioviu, kurio ilgis apie 60 m, o plotis 5 m. Pietinėje aikštės dalyje supiltas didelis pylimas, sutvirtintas medžių kamienais ir šakomis, užpiltais smėliu. Prie vartų pastatyti du sargybos bokštai. Pagrindinis įėjimas buvęs nuo pietvakarių pusės, kur įrengtas tiltas per upę.

Pirmojo pasaulinio karo metais piliakalnio teritorijoje buvo iškasiti gilūs apkasai, kurių linijos dalinai pasidengė su senaisiais papilio įtvirtinimais.

Archeologinius tyrimus Paseinėlių gyvenvietėje 1969 m. atliko prof. Ježis Antonievičius (Jerzy Antoniewicz). Jis nustatė, kad buvo dvi gyvenvietės: senesnė, įkurta ankstesniame geležies amžiuje (III–II a. pr. m. e.), ir naujesnė, įkurta viduramžių pradžioje. 1978 m. netoli piliakalnio atrastos dvi gyvenvietės: viena prie kelio, vedančio į dabartinį Pamario kaimą, kita prie kelio į Berznyką.

Trūksta rašytinių istorinių šaltinių, bylojančių apie šį objektą. Pagal molinių indų (keramikos) likučius nustatyta, kad viduramžių pradžioje čia gyveno jotvingiai. Mūsų eros ir viduramžių pradžios sandūroje Paseinėlių gyvenvietė galėjusi būti svarbi strateginė ir verslo vieta. Ji buvo palanki ir prekybai, nes čia susikirsdavo seni transporto keliai, vedantys į Kauną, Gardiną, Vilnių ir Trakus.

Nuo Paseinėlių piliakalnio pasukame Seinų link ir judame toliau Suvalkų kryptimi. Už 10 km dešinėje

paliekame Krasnapolį ir pavažiavę dar 7,4 km pasukame į dešinę Remienkinio kaimo link. Asfaltuotu kaimo keliu važiuojame dar 3,5 km. Privažiuojame lentelę su Žubronaičių kaimo pavadinimu. Pasukame į kairę ir už 200 m privažiuojame prie piliakalnio.

ŽUBRONAIČIAI

Žubronaičių (o gal Zubronaičių?) vietovė yra Krasnapolio valsčiuje. Iš tolo matyti aukštas kalnas su kryžiais viršuje. Tai moreninio tipo kalnas, kuris savo pagrindo iškyšuliu įsirežia į slėnį nedidelio upeliuko, tekančio Žubrovo ežero link. Iškilimas yra vingiuotos formos ir stipriai apnaukintas erozijos bei abiejų pasaulinių karų metais iškastų šaudymo griovių. Pastaraisiais metais prie naikinimo prisidėjo vietinis kunigas, ant kalno viršūnės statydamas vis naujus kryžius. Vietos gyventojai kalną vadina Rožinio kalnu, nes čia renkasi rožinio maldoms.

Piliakalnį 1961 m. atrado Marianas Kacinskis (Marian Kaczyński) iš Varšuvos valstybinio archeologijos muziejaus Baltų archeologijos skyriaus. Jo papėdėje tuomet surastos dvi gyvenvietės. 1961–1963 metais jos buvo kasinėjamos. Tyrimų metu rasta daug keramikos, naminių gyvūnų (karvių, avių ir arklių) ir laukinių

gyvūnų kaulų, kaulų ir ragų dirbinių (ylų, adatų), įrankių gamybos liekanų, lietuvių molio formų ir tiglių bei geležies šlako. Aptikta taip pat deginto molio gabaliukų, skirtų apdailai. Pastarieji liudija apie vietinę geležies gamybą iš pelkių rūdų. Vardovaujantis radiniais gyvenvietės buvo priskirtos IV ir III a. pr. m. e. 2004 m. rugpjūtį Aneta Eidulis (Aneta Ejdulis) ir Ježis Siemaško (Jerzy Siemaszko) iš Suvalkų apygardos muziejaus Palenkės vaivadijos paveldosaugininkų pavedimu atliko papildomus tyrimus. Tyrimai patvirtino rimtą objekto sunaikinimą, tačiau vienoje iš trijų kasinėjimų vietų buvo atrastas kultūrinis keramikos sluoksnis. Radiniai priskiriami ankstyvajai geležies epochai bei šiek tiek jaunesnei – pirmiesiems mūsų eros amžiams.

Žubronaičių piliakalnis

Iš Aldonos Vaicekauskienės albumo

Vidugirių kaimo žmonių gyvenimo knygų ištraukos

GRAŽINA KIBYŠIENĖ

Antano Stoskeliūno gyvenimo knygų puslapių nuotrupos

Gyvena Vidugiriuose dvi Stoskeliūnų šeimos. Gyveno vienas Antanas Stoskeliūnas pirmoj linijoj, kitas trečioj. Jų tėvai Juozai ir tik seneliai Antanų turėjo skirtingus vardus. Vieno Antano senelis buvo Martynas (dzūkiškai Marcynas). Tai pagal to senelio vardą ir skyrė kaimynai bei kiti Vidugirių kaimo gyventojai, apie kurių Stoskeliūną kalbama. Net ir iš valsčiaus ar kitų valstybinių įstaigų laiškuose buvo su prierašu „wnuk Marcina“ (liet. Martyno anūkas). Jaunesniems gali būt keista. Juk tie Stoskeliūnai tai negyveno viename ūkyje, juk kiekvienas namas turi atskirą numerį. Bet seniau žmogus buvęs svarbesnis už numerį. Nuo to Marcyno vienus Stoskeliūnus praminė Marčėkais. Šiandien kalbu apie savo šeimą. Prisimenu, kad būdama vaikas labai pykau, jei kas mane vadino Marčėkiute. Aš tada nesupratau, iš kur tokia pravadė. O dabar ypač jei pagyvenęs žmogus paklausia: „Tai iš kur tu, kieno tu, vaikelė?“, trumpai atsakau: „Iš Vidugirių Stoskeliūnaitė – Marčėkiutė“. Ir viskas aišku. Tai šiandien ir pakalbėsim Antaną Stoskeliūną – mano tėtuką, pavartysim jo gyvenimo knygą.

*****

Į mokyklą pradėjau eit per anksti, dar neturėjau 7 metų. Ėjo vyresnė

sesuo Ona (gimusi 1935 m.), tai ir aš ėjau. Baigiau 6 klases, ir numirė tėtė. Turėjau knygas nusipirkęs VII klasei, dar gal du kartus nuėjau, bet daugiau jau negalėjau, reikėjo namuose mamai padėti. Kartais Magdūtė Markevičių ir Julė Pykių užsukdavo pas mane, kai dirbau netoli kelio, ir klausdavo, ar nenoriu eiti į mokyklą. Jos nueidavo namo, o aš kol mačiau jas iki Sakavičių kalno, tai stovėjau užsiašarojęs. Taip labai labai norėjau eit į mokyklą. Aš turėjau tik 13 metų. Reikėjo greit suaugt ir perimt tėvo darbus ūkyje. Tėtė mirė 1952 m. liepos 1 d., sukniubo ardamas pūdyką. Šiomet 65-osios jo mirties metinės.

Nebuvo lengva, tačiau kiek paūgėjęs ne tik dirbau ūkyje, bet ir noriai kartu su seserim Ona dalyvavom Vidugirių kaimo saviveikloje. Vaidint pradėjau, kai Vidugiriuose 1955 m. ruošė pirmą vaidinimą „Pinigėliai“. Toks paauglys buvau, turėjau tada 16 metų. Atrodo, kad buvau jauniausias vaidintojas. Vaidinau daktarą,

o Ona turėjo Birutės vaidmenį. Vaidino dauguma kaimo gyventojų, bet daugiau jaunesni, o dainavo daugiau vyresni. Dainuot mokino Kastantas Moliušis (Justo Moliušio tėvas), vėliau porą kartų buvo atvažiavęs Juozas Vaina. Repeticijos buvo ir pas mus, ir pas Vailionius, ir pas kitus kaimo žmones. Pas Vailionius eidavom į svirnelį pašokt. Prisimenu, kad per Tris karalius repetavom pas mus, o paskui ėjom pas Vailionius į vakaruškas, tai taip kely prapliupo lietus,

Antanas Stoskeliūnas ir Jurgis Priclekas

Iš šeimos albumo

Vidugirių kaimo dainininkai. Iš kairės pirmoje eilėje: Antanas Stokeliūnas, Jonas Stankauskas, Kastantas Vaznelis; antroje eilėje: Jurgis Priclekas ir Kostas Sidaris; trečioje eilėje: Klemensas Jurkūnas, Vitas Janke-liūnas, Juozas Kraužlys, Antanas Jonuška, Antanas Stokeliūnas.

taip pradėjo griausti, kad į šokius nuėjom visi šlapi. Šokiuose pagrodavo Jurgis Priclekas, kartais partraukdavom Joną Šliaužį iš Kampuočių ar Juozą Degutį iš Agurkių. Degutis buvo žinomas muzikantas visoje parapijoje. Turėjo net savo „Degučio polką“. Pas jį groti mokėsi ir Jurgis Priclekas. Ir aš truputį buvau pramokęs griežt smuiku, nes mano tėvas buvo muzikantas. Mano tėvas ir kaimynas Antanas Priclekas buvo kaimo muzikantai ir abu grojo smuikais.

Bet grįžkim prie repeticijų. Vaidmenis reikėjo ranka perrašyt. Daugiausia perrašinėjo sesuo Ona, Bronė Kasperavičių ir Vacius Vailionis. Vaidinti mokino Algirdas Skripka, bet už tai reikėjo pas jį atidirbt – padėt kult. Mes, jauni, negalėjom sulaukt, kada reiks eiti kult, nes mums svarbu buvo sueit. Skripka gyveno pas Nevulius Būdoj, tai po kūlimo visa Nevuliu troba skambėjo nuo dainų. Skripka mus labai griežtai mokė, kaip reikia elgtis scenoje. Jokiu būdu negalima buvo į žiūrovus nusigręžti

nugara. Geri pagrindiniai vaidintojai buvo Antanas Jonuška, Kastantas Vaznelis, Vacius Vailionis, Klemensas Jurkūnas, Jonukas Stankauskas, o iš moterų tai Ona Stokeliūnaitė, Ona Priclekaitė, Bronė Kasperavičiūtė. Jonukas Stankauskų buvo ne tik geras vaidintojas ir dainininkas, bet ir siuvėjas. Jis su Klemensu Jurkūnu siuvo vaidinimui drabužius. Jie kruopščiai atlikdavo tą darbą, bet nežinia, ar kas jiems nors ačiū pasakė. Aišku, ir kiti prisidėdavo prie dekoracijų ir rūbų ruošos.

Pirmą vaidinimą vaidinome Gudzauskų troboj, ten buvo labai didelis kambarys. Dar buvo neišbaigta troba, tai prieš pasirodymą padėjom išbaigt – žemės primetėm, grindis iš lentų sudėjom. Vėliau ten vykdavo vakarėliai (šokiai).

Ne tik vaidinau, bet ir dainavau. Prisimenu, kad dainavom keturiais balsais. Dainavom „Plaukė žašėlė“, „Bijūnėlis žalias“, „Siuntė mane motinėle“, „Plaukė Nemunėlis tyliai ir ramiai“ ir kitas dainas. „Siuntė

mane motinėle“ dainavom „zapievailom“: moterys pradėdavo anksčiau, o mes, vyrai, įstodavom vėliau. Dainoje „Plaukė Nemunėlis tyliai ir ramiai“ buvo žodžiai „skundžiasi ant lenkų už jų žiaurumus“, o mes dainavom „skundžiasi ant priešų už jų žiaurumus“, nes kitaip būtų mums neleidę šios dainos dainuot arba nuo scenos būtų nuviję. Dar ir monologus sakydavau. Monologe buvo, kad aš esu tėvas – tai visi juokėsi, nes juk aš dar vaikas buvau, na toks pusbernis. O aš paaiškinau, kad turiu sūnų, nes kūmystėj buvau. Labai geri porintojai buvo Kastantas Vaznelis ir Vaclovas Vailionis. Jų pasirodymas vadinosi „Pas pirzierų“. Iš tiesų tai „Pas barzdaskutį“, bet scenoje kitaip sakydavo, kad būtų juokingiau. Vieno pašnekovo žmona vyrą išsiuntė į miestelį apsiskusti ir šį bei tą nupirkti.

Žmogus muistėsi, sukiojosi, tai jį barzdaskutys pririšo prie kėdės, bet šis iš miestelio ir su kėde pabėgo. Vyras užmokesčiui buvo įsidėjęs į kišenes kiaušinių, bet kai sėdo ant kėdės, tai ir sutrynė kiaušinius. Taip sugrįžo žmogus neapsiskutęs ir cikorijos (kavos) žmonai nenupirkęs.

Linksmi būdavo kaime pasirodymai. Na ne tik savo kaime vaidinome. Važinėjom ir į kitus, pasirodėme Paliūnų dvare, vieną žiemą Šeipiškėj vaidinom, net ausis atšalom. Dažnai važiuodavom vaidinti į Krasnagrūdės dvarelį, į Žagarius pas Kuliešius. „Septynias ožkenas“ vaidinom Punsko kino salėje (sinagogoje). Pasirodymai buvo su bilietais. Bilietai buvo registruoti, reikėjo atsiskaityti. Prisimenu, kad už uždirtbus pinigus aptvėrėm kaimo kryžių. Medinę tvorėlę padarė Vacius Vailionis su Kastantu Vazneliu.

Į pasirodymus važinėjom arkliais pakinkytais vežimais su mediniais ratais. Gal apie 1960 metus buvo. Turėjau jau kuliamažą su guminiiais

ratais, tai tuos ratus paėmiau ir uždėjau ilgabrikiui. Ir tada vežiau jaunimą pirmiausia į Smalėnus į atlaidus, o paskui į sąskrydį į Klevus. Jau buvo gerai, nes ratai nebarškėjo ir taip nekratė. Važiuom keliais vežimais, pasiėmėm duonos, sviesto, sūrio, lašinių, moterys kokio pyrago išsikepė. Kai išvažiuom iš ryto, tai grįžom paryčiais, nes po sąskrydžio dar buvo šokiai. Šokiai būdavo kartais ant piliakalnio, o kartais pas Balulius troboj. Seniau niekas nesi-skundė, neskubėjo, visi turėjo laiko pabendrauti, padainuoti, pašnekėti. Seniau ir Naujuosius metus švėsdavom be „kateringų“. Sueidavom pas Makauskus ar mokykloj, kas ko turėdavo, pasiimdavo užkąst, ir buvo linksma. Daug dainavom, šokom. Ir šiaip kaimas bendravo. Prisimenu, kai buvau vaikas, vėliau mokinys, tai laukus šventindavo kitaip, tai buvo didelė kaimo šventė. Visi gyventojai ėjo per visą kaimą. Pradėdavo nuo Vailionių – ten būdavo altorėlis, o baigdavo poteriaut prie Priclekų. Eidami giedojo Visų šventųjų litaniją. Altorėliai dar buvo prie Nometkų, prie kaimo kryžiaus, Sinkevičių-

Nevulių ir Priclekų. Žmonės apeidavo visą kaimą, poteriamo, giedojo, o vėliau pas Vincą Nevulį buvo pietūs. Jaunimas nedykinėjo, o pasikabindavo tinklą ir žaisdavo tinklinį. Taip laukus šventindavo kažkur iki 1953 m. Kaimas dažnai susitikdavo pabendrauti. Kad ir vestuvėse galėjo visos giminės nebūt, bet kaimynai būtinai būdavo. Ir po kalėdojimo buvo vakarienė pas Moliušius, tai sueidavo jaunimas padainuot. O seniau mokėjo ir mėgo dainuoti, ir neišgėrę padainuodavo.

Is šeimos albumo

„Pinigėlių“ vaidintojai prie Gudzauskų namo. Pirmoje eilėje: Antanas Stoskeliūnas (daktaras Mikšas), Antanas Jonuška (klebonas); antroje eilėje: Kastantas Vaznelis (burmistras), Boleslovas Grigutis (juokdarys), Vaclovas Vailionis (nuovados viršininkas)

Is šeimos albumo

Marytė ir Antanas Stoskeliūnai 2017 m.

Kunigas Kvatirskas buvo Punske vikaru. Tai kieno vestuvėse nebūdavo degtinės – dykai sutuokdavo. Mano sesuo Ona kai tuokėsi, tai irgi degtinės nebuvo, tik vynas. Vaišes pačios moterys pasigamindavo. Svočia daug atsi-veždavo: duonos, mėsos, kokį pyragą. Visada būdavo muzikantai, nes, kaip sakiau, daug dainuodavom ir šokdavom.

Vidugirių kaimo saviveikloje dalyvavau, kol veikė mūsų kaimo „Rūtos“ ratelis. Ir dabar dainuoju. Ypatingai mėgstu partizanų dainas.

Dėkoju už Jūsų gyvenimo knygų paskaitymą.

„Jei rankos prabilų...“ – ir rankos prabyla...

ASTA PEČIULIENĖ

Punsko lietuvių kultūros namai kartu su Alytaus kultūros ir komunikacijos centru nuo šių metų kovo 1 d. įgyvendina projektą *Nr. LT-PL-1R-038 Bendradarbiavimas dėl socialinės atskirties mažinimo „Jei rankos prabilų...“*, iš dalies finansuojamą Europos regioninės plėtros fondo Interreg V-A Lietuvos ir Lenkijos bendradarbiavimo programos lėšomis.

Dalis šiame projekte numatytų užduočių jau sėkmingai įveikta. Lenkijoje suorganizuotos trys amatų mokymo dirbtuvės, kultūros įstaiga įsigijo naują sceninę įrangą (skaitmeninį garso pulą, instrumentinius mikrofonus).

Visos projekto veiklos yra skirtos asmenims, kurių amžius – daugiau kaip 50 metų. Todėl organizuodami amatų mokymo dirbtuves kvietėme būtent vyresnius. Kiekvienuose mokymuose dalyvavo po 20 asmenų: 10 iš Lenkijos ir 10 iš Lietuvos. Smagu buvo stebėti ir klausytis besidarbuojančių moterėlių. Beje, visuose mokymuose dalyvavo pačios moterys. Mat į jas labiau orientuotos buvo mirtosios dirbtuvės.

Pirmieji mokymai – šieno skulptūrų rišimas, vyko balandžio 24–27 d. Juos vedė bene vienintelė šio meno žinovė ir ekspertė Lietuvoje Danutė Saukaitienė iš Gulbiniškių kaimo.

Iš Punsko LKN archyvo

Berišdamos įvairiausias figūrėles moterys sugebėjo pajavairinti darbą daina. Taip susiklostė, kad mokymuose dalyvavo didelis būrys dainininkių, tai daina sekė dainą, ir jos buvo vis kitokios, vis gražesnės, vis skambesnės. Alytiškės savas dainas dainavo, punskietės – savas, bet pasirodė, kad labai daug bendrų dainų moka!.. Tai buvo ne tik šieno skulptūrų gaminimas, bet ir liaudies dainų vakaronė. Moterys tikrai įsitraukė į šiuos rankdarbius. Pirmiausia rišo paprasčiausius paukštelius, vėliau lankelius su ant jų tupinčiais paukščiukais, pvz., margučiams, dar vėliau, jau labiau įgudusios – kurios angelėlius, kurios raganas. Rišėjų darbeliuose atsiskleidė

nepaprasta fantazija ir kūrybiškumas.

Antrosios amatų dirbtuvės vyko 2017 m. liepos 10–13 dienomis. Šį kartą buvo mokoma austi vytnes juostas kaladėlėmis. Tai jau tikslumo, kruopštumo, kantrybės ir atkaklumo reikalaujantis darbas. Šio meno moterėles mokė sertifikuota tautinio paveldo produktų tradicinė amatininkė, senojo audimo amato puoselėtoja Birutė Viršilaitė iš Kauno. Sunku patikėti, kad tokie įmantrūs raštai, tokios spalvingos juostelės vijosi iš po moterų rankų. Džiaugėsi moterys, didžiavosi ir mokytoja tokiomis gabiomis ir išradingomis mokinėmis. Mat vos pamokius, atskleidus kelias audimo paslaptis, sukurtos gražios, subtilių raštų juostelės. Tik čia darbo rezultatų reikėjo laukti kantriai ir ištvermingai. Kai kurioms siūlai painiojosi, o kai kurios puikiai įsivino mokytojos perteiktas žinias, ir

Interreg Lietuva-Polska

Europos Regioninės Plėtros Fondas

EUROPOS SĄJUNGA

Iš Punsko LKN archyvo

juostos buvo puikios. Tik dainos jau nebe taip skambėjo...

Patys paskutiniai mokymai vyko rugpjūčio 7–10 d. Jie turbūt labiausiai atitiko dalyvių pomėgius. Dekupažas – tai namų dekoracijų ir papuošalų gamyba. Mokymus vedė igudusi šio meno meistrė, tarptautinius sertifikatus įgijusi Henrieta Lapinskaitė iš Alytaus. Ji surengusi ne vieną autorinę parodą (ir ne tik dekupažo). Meistrė mokė moteris, kaip galima pasipuošti namų interjerą, kaip pačioms padekoruoti senas medines lentutes, batų dėžes, stiklinius butelius, lėkštutes ar pasigaminti paprasčiausių papuošalų: auskarų, pakabukų, apyrankių. Šie mokymai (nors jiems reikėjo ypatingų medžiagų, pvz., specialių dažų, ne itin kvepiančių klijų ir kt., plaukų džiovintuvų) turbūt labiausiai įtraukė moteris, nes kiekvieną dieną iki paskutinės minutės jos susikaupusios lipdė, klijavo, džiovino, dažė ir pačios netikėjo savo rankomis padarytais stebuklais.

Taigi moterų rankos prabilo jų sielos balsais ir sukūrė puikių darbų, kuriais pačios autorės didžiavosi ir kuriuos būtinai parodysime plačiai visuomenei, surengę šių darbelių parodą.

Vis dėlto ne tik dirbti moteris čia susirinkdavo. Užsimezgė naujos

draugystės, naujos pažintys. Atsirado bendraminčių, turinčių bendrų pomėgių. Jos, mūsų žiniomis, dar ir dabar susirenka namuose ir tęsia pramoktus darbus, toliau gilina įgytas žinias.

Mokymų metu moterims sudarėme progą ir papramogauti. Jos susipažino su mūsų apylinkėmis, aplankė Juozo Vainos etnografinį muziejų,

„Senojoje klebonijoje“ įsikūrusį muziejų, Jotvingių ir prūsų gyvenvietę, amatų dirbtuves „Simtavirvis“, velykinių darbų parodą, Kampučių kaime esantį Kovo 11-osios paminklą, Seinų lietuviškas įstaigas ir baziliką, Vygrių vienuolyną, stebėjo Trečiojo amžiaus universiteto Punsko skyriaus spektaklį „Bobutės susipyko“, lankėsi Lietuvos ir Lenkijos pasieny, kur dar išlikusi kitados mus skyrusi spygliuota viela. Kiekvieni mokymai baigdavosi pramogomis Suvalkų vandens parke.

Organizatoriai nepaprastai džiaugiasi, kad susidomėjimas amatų dirbtuvėmis buvo ir yra didžiulis. Vyresni žmonės labai patenkinti, kad jiems buvo suteikta galimybė dalyvauti tokiuose mokymuose, prasmingai praleisti laiką ir išmokti naujų užsiėmimų. Lenkijoje dirbtuvės įgyvendintos, dabar lauksime žinių iš savo partnerių ir susikrovę krepšius vyksime į Alytų mokytiis dar kitokių rankdarbių.

Iš Punsko LKN archyvo

Lietuvos žiniasklaida

2017 09 08–09 21

Pagaliau baigėsi... Taip galima sakyti apie Baltarusijoje ir Kaliningrado srityje vykusias bendras Rusijos ir Baltarusijos karines pratybas „Zapad“. Gal pasidarys ramiau visuomenėje, valdžios koridoriuose ir žiniasklaidoje.

Nuo pranešimo apie būsimas pratybas iki jų pradžios Lietuvos valdžia, politikai, kariškiai nuolatos gąsdino piliečius būsimais manevrais. Buvo kuriami įvairiausi galimi scenarijai – nuo prognozių, kad po pratybų didelės Rusijos pajėgos liks Baltarusijoje, iki galimų incidentų Lietuvos pasienyje, o gal ir vadinamojo Suvalkų koridoriaus užgrobimo.

Vieni aktyviausių čia buvo Prezidentė Dalia Grybauskaitė ir užsienio reikalų ministras Linas Linkevičius, kurie, atrodo, nepraleisdavo nė vienos galimybės pagąsdinti šalies piliečius ir partnerius Europos Sąjungoje bei NATO, koks baisus likimas gali ištikti Lietuvą, o gal ne tik ją.

Tiesa, kaip rašė žiniasklaida, Lietuvos žmonėms tie gąsdinimai didesnio poveikio nepadarė, dažniausiai piliečiai svarbesnėmis problemomis įvardijo skurdą, dideles kainas.

„Klaipėda „Zapad“ pratybų nebijo“, – prasidėjus manevrams rašė laikraštis „Klaipėda“. „Prasidedančios karinės pratybos „Zapad“ – didžiausios per pastaruosius kelis dešimtmečius. Tačiau, regis, jos nesutrikdys įprasto Klaipėdos gyvenimo. [...] Miestas gyvena kaip įprastai, nors klaipėdiečiai, kaip ir kiti Lietuvos gyventojai, ilgus mėnesius buvo gąsdinami „Zapad“ baubu.“

O dar prieš prasidedant manevrams politologas Kęstutis Girnius portale delfi.lt paskelbtame straipsnyje „Zapad“ – reali grėsmė ar isterijos

proveržis?“ šia tema rašė: „Nerimą dėl „Zapad“ išreiškė ne viena Vakarų šalis, taip pat ir atsakingi NATO pareigūnai, bet jų pasisakymų tonas buvo gerokai santūresnis negu Prezidentės D. Grybauskaitės, Užsienio reikalų ministro L. Linkevičiaus ir kai kurių kitų Lietuvos politikų pastabos, kurios kartais įgijo beveik apokaliptinį atspalvį.

[...] Tarkime, kad „Zapad 2017“ praeis be jokių didesnių incidentų, paaiškės, jog jos buvo tik eilinės, kas ketverius metus rengiamos plačios apimties karinės pratybos. Kokias darys išvadas pratybas sureikšminę Lietuvos politikai? Ar jie pripažins, kad jų retorika buvo smarkiai perdėta, o padėties supratimas neadekvatus ir neatspindintis tikrovės? Ar kas nors prisipažins klydęs, siūlys kolegoms švelninti retoriką, nors ir ragindamas neatsisakyti budrumo ir toliau stebėti įvykius Rusijoje?

[...] Būtų gerai, jei visas „Zapad“ sukeltas šurmulyš paskatintų žmones pagalvoti, kiek jų teiginiai atitinka tikrovę, kuo jie grindžiami. Bet veikiausiai nieko panašaus neįvyks. Bus aiškinama, kad kovinga Lietuvos, iš dalies ir kai kurių kitų NATO šalių, laikysena atbaidė Rusiją, tad kalbos apie Kremliaus ketinimus ne tik nebuvo klaidingos, bet jos dar apsaugojo mus nuo pavojaus. Tad nieko nereikia daryti, galime toliau laikytis savo išankstinių įsitikinimų. Juk kam juos keisti vien dėl to, kad jie nederą su faktais?“

Ramiau apie „Zapad“ pratyboms prasidedant LRT radijo laidoje „Ryto garsai“ kalbėjo ir krašto apsaugos ministras Raimundas Karoblis. „Mes patys pasimauname ant žvejybos kabluko ir vos nežaidžiame pagal mūsų

kaimynų interesus. Reikia vengti situacijos kaip toje pasakoje, kur, atrodo, dangus griūva, o iš tiesų katinėliui krenta lapas ant uodegos. Ši situacija rimtesnė nei lapas ant uodegos, bet jaudintis nėra ko. [...] Tikrai prieš pusmetį atrodė, kad bent šalia mūsų sienų situacija yra rimtesnė, negu yra dabar. Mūsų veiksmai atkreipė NATO, mūsų sąjungininkų dėmesį į „Zapad“, užvedė ant kelio visas ir žvalgybos, ir NATO institucijas, visus sąjungininkus. Atliekami bendri taktiniai veiksmai. Pasižiūrėkime, vyksta pratybos ir Lenkijoje, ir prie Švedijos krantų. Tie bendri veiksmai pasiekė tai, kad šiuo metu „Zapad“ yra ne tik Baltijos šalių ir Lenkijos problema, bet viso NATO problema. Tai mūsų didžiausias išlošimas. Todėl dabartinėje situacijoje mano kvietimas – į esamą situaciją reaguokime ramiai. Rizika, pagal turimus duomenis, tikrai minimali“, – radijui sakė ministras.

Tuo metu „Lietuvos ryto“ televizijoje apie vykstančias pratybas, apie tai, ar vertėjo pusmetį gąsdinti vos ne nauja Lietuvos okupacija šalies gyventojus, kalbėję pašnekovai nebuvo vienos nuomonės. Anot laidos vedėjų, „pasienio gyventojai užsiėmę savo rūpesčiais ir neturi laiko galvoti apie pratybų keliamą grėsmę. Prie Baltarusijos esančių Kalvelių gyventojai gyvena įprastu ritmu. Žmonės tikina nepajautę jokių pokyčių ir ramiai ruošiasi grybauti. Kai kurie lenkakalbiai pasienio gyventojai sakė, kad jei sutiktų Lietuvos priešą, tai jį ir pavaišintų.

[...] Tiesa, kaimo žmonėms kilo klausimų, jei jau tokia didelė grėsmė, kodėl Prezidentė iš Lietuvos išvyko“. Priminsime, kad D. Grybauskaitė išvyko į Jungtinių Tautų Generalinę

Asamblėją Niujorke. Kaip ji pati aiškino, „tik trims dienoms“.

„Aš iš karto pajutau, kad informacinė sriuba persūdyta, kažkokie ekspertai šliukštelėjo sauja druskos. Iš pat pradžių nemaniau, kad pratybos susijusios su Baltijos valstybių užėmimu, autokoridoriaus užėmimu, koridorių darymu ir t. t.“, – televizijoje kalbėjo buvęs Valstybės saugumo departamentu vadovas Mečys Laurinkus. „Aš bijau, kad mūsų politikų kalbėjimas tokia maniera yra sena pasaka apie ančiuką, kuris gąsdina mamą antį, kad jis skęsta. Kai atsiras kitas skendimas, niekas į tai nereaguos, nes nežinos, ar tai vėl nėra išpūstas burbulas. Kalbėti apie saugumo didinimą kuriant įtampą yra neteisinga strategija. Manau, ruoštis reikia visada, ne tik tada, kai rusai paskelbia apie pratybas“, – sakė buvęs krašto apsaugos ministras Audrius Butkevicius. Tuo metu karo istorikas Valdas Rakutis buvo tokios nuomonės, jog „kalbėti apie tai, kad viskas be reikalo išpūstas burbulas – tikrai ne be reikalo. Jeigu žvalgyba rado pagrindo pastebėti, kad čia šimtątatūstantinė kariuomenė renkama – aišku, kad nėra šiaip sau mokoma – tai tas aliarmas buvo pakeltas laiku ir vietoje“.

Populiarus tarp politikų, politologų ir žurnalistų šįkart buvo Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo akto signataras, Europos Sąjungos komisaras, atsakingas už sveikatą ir maisto saugą, Vytenis Povilas Andriukaitis. Mat populiariausias, apie 160 tūkst. egzempliorių tiražu Lietuvoje rusų kalba leidžiamas savaitinis žurnalas „Ekspress nedelia“ išspausdino interviu su V. Andriukaičiu. Jame eurokomisaras teigė, kad Lietuvos užsienio politika skatina visuomenės baimę, kad santykiuose su Rusija stokojama ekonominės logikos, kad apskritai valstybės požiūryje į Rusiją politika yra painiojama su ekonomika. Taip pat interviu priekaištaujama dėl Lietuvos reiškiamų protestų dėl branduolinės saugos ir tarptautinių konvencijų pažeidimų Astrave statant atominę elektrinę (AE). O kai kurios Lietuvos energetinės nepriklausomybės politikos dalys vadinamos idiotizmu.

Be abejo, pirmiausia į tai reagavo konservatoriai. Kaip skelbė žiniasklaida, Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų partijos pirmininkas Gabrielius Landsbergis kreipėsi į premjerą Saulių Skvernelį, ragindamas inicijuoti Lietuvos atstovo Europos Komisijoje (EK) V. Andriukaičio atšaukimo procedūrą. „V. Andriukaitis, būdamas Lietuvos deleguotas EK narys, akivaizdžiai pademonstravo, kad jam Lietuvos oficiali pozicija yra nepriimtina.“

PARDUODAME RUDENINES AVIETES.

Priimame išankstinius užsakymus.

Tel. 875161126

